ВЛАДО ДАВЕРОВ
ВЧЕРА

Владо Даверов

Вчера

Вчера любовта беше толкова лесна игра,
а днес търся място, където да се
разкарам.
О, аз вярвам във вчера!

Пол Маккартни

Понеделник

Пансионът, в който учех, за да се сдобия с диплома за средно образование, преди това е бил американски колеж. Те така го и наричаха в градчето — Американския колеж, но ние си бяхме ученици в Единната гимназия с преподаване на немски език, изучавахме почти цялата програма за средните училища на немски, с немски учители, немски учебници, донякъде и по немската система на обучение. Беше прекрасно.

Денят започваше точно в шест и половина, първо ни събуждаше звънецът — адски нахално копеле, след него в стаята веднага се намъкваше едноокият Джо — дърт вдовец с петнадесетгодишна дъщеря, живеещ на последния етаж в мъжкия пансион, назначен в гимназията като възпитател. Джо имаше един-единствен начин за влизане и излизане откъдето и да било — винаги със задника напред. Именно по този начин ни будеше допълнително всяка сутрин и всяка сутрин като на филмова лента се повтаряше вечният му спор с изключително тъпия ученик Джеки Дагето.

— Ауфщеен! — обявяваше Джо, светвайки лампата. — Звънецът би.

— Какъв звънец бе, думкопф такъв? — скачаше Джеки. Симпатягата бе живял заедно с баща си три години някъде из Германиите, напълно достатъчно за неговите възможности да забрави български и да не научи немски. — Какъв звънец, бау, бау, джаф, джаф, ау! — излапваше той по липса на думи.

По същата причина Джо, отстъпвайки със задника напред, заплашваше:

— Их верде на директора кажа! Така да знаеш! — някаква странна смесица от немско-български, след което не можеше да има никакъв сън, то дори въздух не оставаше от здрав, шестнадесетгодишен смях и цялата тумба от бъдещи трети секретари в посолствата на говорещите немски език страни нахлуваше стремително в тоалетната, за да бъде измита, освежена и подготвена преди утринната гимнастика и задължителната закуска в стола.

По-нататък, по стар български обичай, денят продължаваше с назидателно слово на директора Цончев. Независимо от атмосферните

условия, той ни строяваше пред входа на гимназията като войници и понеже уважаваше и почиташе личния пример, сам се явяваше по сако и винаги държеше приблизително следната реч:

— Вие сте ученици в кадрова гимназия и никога не трябва да забравяте това! След десетина години ще почнете да се изкачвате по йерархическата стълбичка на дипломацията, както и по някои други стълбички. А ето, че днес сутринта бай Пешо пазачът е намерил в парка прясно, с извинение, човешко изпражнение! На какво прилича това? Това не прилича на нищо! Също така искам да обърна внимание на момичетата върху техните физиологически особености. Аз се отнасям с разбиране към тези особености, но не мога да се съглася с, меко казано, безотговорното отношение на момичетата към този твърде деликатен момент. Представете си тогава как се чувствува баняджията, един уважаван и почитан от всички ни, изключително нужен, скромен труженик, принуден да почиства ето подобни неща? — И той размахваше гнусливо нещо абсолютно непознато за нас.

Всъщност, като казвам „нас“, имам предвид мъжката част на пансиона, защото той имаше и женска, момичетата бяха три пъти повече от момчетата, живееха в две отделни сгради, между които се кипреше къщичката на немските учители, освен това пансионът имаше парк, театрален салон с телевизор, баня, бръснарница, пералня, сладкарница и лечебница. На лечебницата викахме стационар. Не знам защо.

— Това исках да ви кажа, ученици — завършваше речта си директорът, защитен от безизразните погледи на обръгналите вече български учители и от пасивното участие на нищо неразбиращите им немски колеги. — Това и нищо друго. Ако нямате съвест, повторете деянията си, но знайте, че ще дойде часът на възмездието! — После се обръщаше към прислужничката и нареждаше: — Бий звънеца!

Така навлизахме в класните си стаи. Бъдещите външнотърговски работнички, активни деятелки на движението за мир, известни общественички и прочие — зачервени до кръста от срам, а бъдещите дипломати, секретни работници, държавници и ръководители от среден мащаб — ухилени до ушите и леко пленени от тайната, която по-късно щеше да се окаже най-голямата проза в живота им. Паралелките естествено бяха смесени. В края на краищата, това беше само преди петнадесетина години.

Нашият клас учеше в някогашната църква на американския колеж. А учебниците и тетрадките държахме в бившия параклис. Всичко това,

разбира се, поради липса на жизнено пространство. Още по-смешно бе, че в божия дом всяка сутрин ни въвеждаше класният ни ръководител, заклетият атеист и преподавател по физика геносе Тишлер, който дори когато се караше, че не сме си изгладили панталоните, намираше начин да заклейми религията. Геносе Тишлер изобщо не можеше да говори повече от две минути, без да се скара с господа и с неговите чиновници на земята. Разбира се, на немски. Ще ви преведа словото му на български.

— Религията, ученици — започваше той, — освен че е опиум за народа, изхранва около два милиона свещеници. Помислете само: два милиона! А в същото време гладуват деца! В същото време ученикът Костов закъснява за занимания! И то редовно. Какви мерки да вземаме? Решете сами. Може ли да продължава повече, това положение? Какво ще стане, ако всеки започне да закъснява за упражнения? Какво? — На това място геносе Тишлер вече развяваше волева брада и размахваше сините си арийски очички по всички посоки. Винаги имах чувството, че му липсва само каска и шмайзер. — Ще настане анархия — завършваше той. И тъй като вината на ученика Костов беше твърде малка, за да се развихри срещу истинския си противник, геносе Тишлер отново посягаше към проблемите на гладуващите деца и възможностите на физиката: — Анархията и сляпата вяра в бога докараха толкова бели на човечеството! Физиката може да докаже всяко явление, което ви се струва божествено. Вземайте си тетрадките от олтаря и да започваме часа! За днес темата е — и класният старателно изписваше на черната дъска:

ЕЛЕКТРОМАГНИТНИ ВЪЛНИ

ПРИЛОЖЕНИЕ

Всъщност геносе Тишлер ни преподаваше един измислен предмет „Леерщофе“, което ще рече „Понятия“, самият той се беше самоизмислил донякъде, уверяваше ни с повод и без повод, че освен Хитлер и неговият щаб, в Германия не е имало други фашисти, наистина ненавиждаше свещениците, а на всичко отгоре нашата класна стая постоянно му напомняше за смъртта и, като всеки страхливец, той завършваше традиционния си първи час с думите:

— И не забравяйте, ученици, че всичко е материя!

Вярвахме му безусловно, защото бяхме в такива години, в които се интересувахме изключително от материята. Момчетата от материята, създала момичетата, момичетата от материята, създала момчетата. След интересния час по „Леерщофе“ следваха четири други само по

немски и един по физическо възпитание, българска литература или математика, в зависимост от деня и колкото да не забравим откъде сме, а след една кратка почивчица за обяд и три часа занимания, също на немски, под ръководството на възпитателката Бицевска. После ни оставяха известно време на свобода и в девет часа ни слагаха като буби в леглата. В девет часа пансионът заспиваше. Ей в такава обстановка горе-долу се случваха случките.

Повечето от пас бяха все умни деца на умни началници, но имаше една суперотличничка, тя беше и дете на суперначалник, може да се каже, че като интелект и възможности Джеки Дагето беше теза, а тя антитеза. Верка се казваше. Джеки и Верка седяха на един чип и постоянно се караха, имах възможност да слушам скандалите им, защото този чин беше зад гърба ми. Джеки я наричаше „дебела гъзла“, а тя него „умнико мой“, споровете им бяха предимно около желанието му да препише решена задача или преведен текст и нейната неподкупност. Верка наистина беше невероятно дебела за своите шестнадесет години, за красивата си глава и за милата си усмивка, с която обясняваше някои неща на знаещите всичко учители. Тя и на Джеки гледаше снизходително, освен „умнико мой“ обичаше да го нарича и „чехълче“, Джеки не знаеше какво е „чехълче“, но се обиждаше, буйстваше неудържимо и в междучасията използуваше всяка минута, за да я ръга в корема.

— Бате — рече ми един път той. Джеки ми викаше „бате“. — Не е корем това, възглавница е! — После дълго ровичка в главата си за още някоя думичка, но като не намери нищо, повтори: — Възглавница е.

Аз тогава не знаех поговорки, в общи линии не се интересувах почти от нищо или по-скоро изчаквах от какво най-сетне ще се заинтересувам, затова искрено се изсмях на Джеки, без да подозирам, че този тъпак ще ми се изсмее последен. Седях си на моето чинче и гледах бедрата на възпитателката Бицевска, в общи линии тя бе изградена изключително от бедра, а колкото да не е без хич, природата беше оставила и малко материал за по-нагоре. Изключвам главата, там вече се е действало съвсем пестеливо, там вече помагаше изключително козметиката, но по онова време главата нямаше особено значение за мен. Както и за колегите ми, разбира се.

Забравих да ви кажа как падаше вечерта върху малкото градче, в което се намираше нашият пансион, както и върху самия пансион. Тя падаше като лапа, просто го затискаше. Дърветата в парка изчезваха като посечени, хората оставаха без сянка, осветените прозорци на сградите увисваха закачени в мрака. Есенната вечер обикновено ни

заварваше с футболната топка на улицата между стационара и мъжкия пансион, Джеки Дагето танцуваше между нас (това беше неговият талант), вкарваше гол след гол, изобщо се държеше като състезател от националния отбор по футбол и ние се гордеехме с него. В такава вечер Верка мина покрай нас, подкрепяна от дежурния лекар, Джеки й подвикна: „Къде ма, дебела гъзло?“, тя му отвърна: „Отивам да мра“, той моментално ме финтира и вкара победния гол за своя отбор. Верка не умря. Тя роди на другия ден сутринта. Момченце.

Значи:

Когато Едноокият Джо е влизал със задника напред, Верка е раждала; когато Джеки Дагето е джафкал срещу него, тя вече е била майка, а момченцето — прехвърлено в отделението за извънбрачни деца; когато директорът Цончев ни е държал реч за физиологическите особености на жените, безизразните погледи на учителите са криели една невероятна тайна; когато геносе Тишлер ни е говорил срещу религията, тази тайна е била позната на целия град. Геносе Тишлер каза следното:

— Ученици, Верка се разболя. Тя ще трябва да напусне нашето училище, за да се лекува. Вие сте още малки и не бих ви посъветвал да се интересувате от нейната болест, но съм длъжен да ви кажа, че дори религията отрича подобни деяния! Господ е заблудил много хора, но не е спасил никого! За днес темата е:

ЗВУКОВИ ВЪЛНИ

ПРИЛОЖЕНИЕ

— Запишете!

И ние записахме. После послушно изкарахме поредните четири часа по немски, още по-послушно — учебния час по физическо възпитание, след това послушно обядвахме и вече съвсем послушно наблюдавахме три часа тъжните бедра на възпитателната Бицевска. Тя изобщо не ги криеше, но този път те не ни радваха. След заниманията Бицевска обяви класно събрание.

— Мили деца, — започна тя. — Трябва да ви информирам за нещо лошо, което вие и без това знаете. Не съм сигурна дали го разбирате. Ето писмата на Верка — Бицевска показа едно снопче пликове с панделка отгоре. — Ще ги разтворя пред вас и ще ги прочетем заедно. Мъчно ми е, деца, всяка жена си има тайни, но другарят директор смята, че не трябва да свиквате с клюки. Той смята, че вие трябва да знаете всичко. Другарят директор е прав.

Бицевска се разплака и с трепереща ръце развърза пакетчето

пликове. То съдържаше кореспонденцията между Верка и баба й. Верка уверяваше старата жена, че ще съумее да задържи детето до зимната ваканция, че още отрано е създала впечатление за дебело момиче с възглавница пред корема и че ще роди на село. После двете ще му мислят.

Вторник

На другия ден пансионът се събуди както обикновено, изми се, закуси, строи се пред входа на гимназията и разсеяно изслуша тронното слово на директора. Всички се правеха, че нищо особено не е станало, начело с другаря директор, естествено, който, макар и колебливо в началото, доста обстойно ни запозна с ползата от пастата и четката за зъби.

— Ето например вижте мен! — озъби ни се директорът. — Нито един кариес, нито една пломба! Защото, където и да се намирам, било то вкъщи, в училище или в командировка, никога не се разделям с това — извади той от сакото си паста „Идеал“ — а още по-малко с това! — Този път размаха четката си.

— И не се забременява от тях — прошепна ми на ухото ученикът Костов.

— Вие двамата веднага напуснете строя! — посочи ни другарят директор и без ни най-малко да променя тона си, нареди на прислужничката:

— Бий звънеца!

Напускането на строя винаги водеше по права пътечка към директорския кабинет. Боят беше забранен, позволяваше си го само учителят по физкултура Парасков и един-двама възпитатели, но всеки от останалите учители си имаше свой собствен, изработен през годините метод за изтезание. Директорът предпочиташе мълчанието. Оставяше ни да стоим прави пред бюрото му и започваше да си върши ежедневната работа — коригираше плана, проверяваше кореспонденцията, обаждаше се по телефона, дори закусваше. Той беше нисичък, плешив, с голям нос и дръпната, безволева брадичка, закопчаваше панталоните си точно на върха на острото си коремче, надолу те свършваха над глезените, откъдето започваха размъкнати чорапи. Директорът завършваше с изрядни, лъснати до блясък черни трандафори, подковани с налчета отпред и отзад.

— Я кажи, Костов — събирайки в шепа попилените корички от баницата, бодна най-сетне малките си очички в моя съученик той, — я кажи какво точно пошушна на Иван?

Иван бях аз, а също така — Ханс, Брънджи, от лорд Брънделдж и

Слънчевия, заради сламената коса.

— Напомних му, че днес е дежурен, другарю директор невъзмутимо отвърна ученикът Костов.

— Ти, Костов, няма да се отучиш да лъжеш никога, но и аз няма да престана да ти го напомням — изтръска си ръцете над кошчето за боклук директорът. — Затова ще ми напишеш едно писъмце до майка си, за да знаят там, у вас, за твоите безобразия и ще ми дадеш да го подпиша. Свободен си.

— Аз го имам готово, другарю директор — посегна ученикът Костов към вътрешния си джоб, където държеше в резерв десетина подобни писъмца с празно място за евентуалното провинение, но директорът го прекъсна:

— Ново, Костов, ново! — затвори вратата зад гърба му и се обърна към мен: — Та какво казваш ти прошепна твоят приятел?

— Напомни ми, че съм дежурен — смънках аз. Никога не обичах да оставам насаме с директора. — На мястото на Верка.

— Ето — щракна с пръсти директорът. И зарадван повтори: — На мястото на Верка. Едно е да ти напомнят само, че си дежурен, съвсем друго е, ще се съгласиш с мен, на мястото на Верка! Благодаря ти, Иване, много ти благодаря, добро, честно момче си ти! Иди сега, учи се, не давай ухо на костовци. Първия час понятия ли имате?

— Понятия — потвърдих съвсем объркан аз.

— Иди, иди, хубаво е, че ми каза истината — избута ме директорът с мазната си ръчичка. Оставаше още служебна благодарност да ми изрази или орден да ми връчи.

Точно в този момент слънцето проби и освети целия град. Беше само за миг, като че ли някой каза: я сега се подредете — реката, покритият мост, скалата, паметникът до нея, готово! Слънцето изгасна моментално, скри се зад плътните облаци и от прекрасния изглед преди малко не остана почти нищо. Сякаш ми показаха наведнъж една и съща снимка сега и след двадесетина години, вече потъмняла, посивяла, загубила, контраст. Стана ми още по-криво от малодушното ми държане в директорския кабинет и от съмнителните хвалби на директора, не ми се влизаше в клас и тръгнах към парка. Той беше малък и зле поддържан, две алеи и десетина пейки — нищо друго, но дърветата му бяха стари, с дълбоки корени и огромни корони, клоните им се преплитаха в странни арабески и според сезона шумяха ту тъжно, ту тревожно, ту тайнствено и нежно. Откъм града към парка се издигаше зидана стена, стигаща на места до три-четири метра, заради нея гимназията си бе спечелила печалното прозвище „Бастилията“. Тя

завършваше в горния си край с изоставен, кой знае кога употребяван свинарник, там пушеха учениците от по-малките класове. По-големите ползваха направо тоалетните. В другия си край стената имаше шахта за боклук. През нея можеше да се избяга в неделен ден или след вечерна проверка да излезеш по тъмно или да се приберeш, ако си закъснял. Централната алея слизаше към стената точно по средата.

— Ханс! — чу се някъде от свинарника, после през прозореца му се показа луничавата глава на ученика Костов, скри се и почти веднага се появи на вратата: — Ханс!

Паркът беше празен, но за всеки случай го огледах още веднъж. Не ми се искаше да заставам отново пред директора.

— Влизай де! — придърпа ме нетърпеливо ученикът Костов. — Какво му каза?

— Същото — взех цигарата от ръката му аз. Димът ме замая, отпусна ме, върнах цигарата и потърсих място за сядане.

— Ето — подаде ми тухла ученикът Костов. — Тука ти е грешката. Верка е табу, не разбираш ли, тя е вече майка, има си детенце, а това е неприлично, недопустимо от всякаква гледна точка!

— Още не мога да си го представя — признах.

— Да не мислиш, че те могат — изкикоти се ученикът Костов. Смехът му беше къдрав като винетка, отрязана и в двата края. — Объркани са като пилета в кълчища, затова се правят на ударени. Интересно дали ще уволнят директора — започна да си прави сметки Костов. — Или да пращам писмото?

— Пращай! — станах аз. Не ме свърташе на едно място. — Вашите и без това не ги четат.

Влязохме в клас, минута преди да бие звънецът. Геносе Тишлер вече бършеше тебеширените си ръце, привършвайки поредната тема „ОПТИКА И ОПТИЧНИ УРЕДИ“ с размишления около злоупотребите на църквата с откритията в тази област, „злоупотреби, ученици, възможни преди всичко поради крайното невежество на масите, което, без съмнение, не е чуждо и на вас, затова утре, запомнете, утре, ще бъдете изпитани всички по предадената тема! Свободни сте.“ На нас той не обърна никакво внимание, дори не ни покани да седнем, това беше неговият метод за наказание, прилаган винаги след повикване при директора. Когато провинението не излизаше извън границите на класа, оставаше в домашен кръг, така да се каже, геносе Тишлер прибягваше към друг, значително по-мъчителен за потърпевшия прийом — нравоучението. Говореше тихо и дълго, с долепени до ухото ти устни, докато накрая съвсем забравиш какво точно си направил и

какво не трябва да правиш повече. Сега обаче ние бяхме лепнали петно върху чистата му бяла престилка на класен ръководител пред цялата гимназия и макар че след огромното леке след вчерашното произшествие с Верка то едва се забелязваше, геносе Тишлер, слава богу, ни остави на мира. Както и целия клас.

Всъщност ето как изглеждаше той в идеалния си вид:

Пред църквичката имаше още малка пейка, стъпила с предните си крака в нещо като градинка и встрани от нея, към корпуса на гимназията, склад на учителя по трудово обучение. Там също пушехме понякога.

Класът се изниза като връв подир геносе Тишлер, междучасието обикновено се прекарваше на пейката, с нас останаха само Германа и Попеско.

— Сядам да попълвам писмото — обяви ученикът Костов. — Давайте идеи за провинение!

— Говоря в строя — предложи Попеско. Кротката му душица винаги се нагаждаше към изискванията на учителското тяло.

— Бездарно — отметна луничавата си глава ученикът Костов. — Друго?

— Шушна в строя — изсумтя Германа. Той пък беше буквалист човек — както си е, така да се пише.

— Тука има нещо — вдъхновено вдигна писалката си ученикът Костов и яростно я заболе върху листа. — Шушумуша и дисциплиноразвалям строя! Идеално нали!

— Добави също, че иначе си добре и че редовно си изяждаш закуската — рекох аз. Ученикът Костов беше омръзнал със своите шашкънии не само на учителите, но и на нас. — И пиши, че веднага съм изтропал на директора какво си ми шушумушил!

— Ами! — изненада се Костов. — И олекна ли ти на душичката?

— Не. Защото не му казах цялата истина.

— А, ти си знаеш — измъкна се някъде изпод чина си Ростислав.

Не бяхме го забелязали до този момент, сигурно пак бе правил част от обичайните си йогистки упражнения. — Четвъртинка, осминка… някаква част от истината. Баща ти от малък те учи как се става шеф.

Посегнах моментално да го ударя, но Ростислав ми хвана ръката и в движение я закова за чина.

— Нали знаеш, че мога да те смажа! — погледна ме право в очите той и после с рязък удар на главата ми сцепи веждата.

— Вай, другарчета, господа, приятели! — развика се Костов. — Геносета, милички, да не виждам кръв!

— Седи мирен! — натисна го на чина му Германа, после стана и спокойно изтласка Ростислав от стаята. След това старателно изстиска гъбата и почисти дъската вместо мен. Аз наистина бях дежурен.

Във вторник, веднага след обяда, гимназията се строяваше още един път за колективно посещение на кино. Ходехме под строй, с песен, водеше ни обикновено учителят по физкултура Парасков. Нисък, прегърбен от слабост, целият на възли, Парасков подскачаше около нас с незапалена цигара в ръката, плюеше, където свари и ту го удряше на молба, ту крещеше като настъпен:

— Момчета, айде тука редичката да оправим, да не се караме сега, чувате ли вие там, имате ли уши, мирно ви е подадено, момичета, вие поне сте по-разбрани, прибери корема в средата, какво си го изпъчила, още, още малко, мирно, пу, пу, пу, дай тон за песен!

Директорът приемаше строя пред изхода на гимназията, без неговия последен поглед нямахме право да излизаме, но този път ме се виждаше никакъв. Парасков изскочи отпред с вдигната ръка, обърнал лице към нас замарширува на място и спря челните редици, задните се блъснаха в тях, строят се залюля, поразчупи се, но все пак запази горе-долу приличен вид и също замарширува на място.

— Раз, два, три, стой! — рязко свали ръката си Парасков, очертавайки с длан във въздуха нещо като елипса и веднага хукна по редиците: — Оправи се! Подравни! На един лакът разстояние от другаря си встрани, на два отпред! Мирно! Свободно!

Веднага след командата „свободно“ строят започна да излъчва на импулси тихо жужене и уж никой не говореше, уж никой нищо не знаеше, чу се, че директорът забранил. Само това — заради Верка забранил. Парасков също беше неспокоен. Плюеше повече от обичайното и начесто поглеждаше към прозореца на директорския кабинет, влизаше и излизаше от портиерската будка или пък заставаше встрани от нас, мрачно загледан в обувките си. Часът, определен за начало на прожекцията мина и замина, жуженето съвсем затихна,

строят мълчеше, изтръпнал от дългото стоене. Навремени само някое момиче изтичваше до Парасков, говореше му тихо нещо, Парасков кимваше мълчаливо и момичето се прибираше в пансиона, сподиряно от завистливите ни погледи. Чакахме.

Директорът се появи едва към три часа. Излезе от къщичката, в която живееха немските учители, погледна ни бегло и тръгна по алеята към гимназиалния корпус.

— Мирно! — изкомандува ни Парасков и съвсем объркан затича подир него, но директорът дори не се спря, само го боцна с поглед и в движение попита:

— Какво има, Парасков?

— Строил съм учениците за кино, другарю директор.

— Не съм давал такова нареждане — продължи си пътя директорът. — Днес е нормален работен ден и те имат следобедни занятия.

— Но нали вторник… — запъна се Парасков. Вратът му се изду, стана червен, заживя някак си съвсем самостоятелно, извън тялото и главата.

Директорът не му отговори. Изправи се пред входа, там имаше мокър парцал, изтри внимателно обувките си, позагледа ги, после пак ги изтри. След това влезе. В същия момент писна звънецът, строят моментално се разпадна, начупи се като пита, бай Пешо конярят излезе откъм стола с каруцата, тръгна за продукти, на плаца радиоуредбата гръмна, прислужничката се изправи до мокрия парцал и кресливият й глас заглуши всичко.

— Никакви стъпки! Само да съм видяла стъпки по мозайката!

Единствен Парасков не помръдна. Остана си така с червения врат, с измачканата цигара между пръстите и с поглед в земята и сигурно е стоял дълго, защото вечерта това място беше мокро от плюнката му като от дъжд.

Сряда

Притъмня изведнъж, посивя, Бицевска затвори прозореца до катедрата и светна лампата.

— Ще има буря, деца — рече тя, — някой да си е забравил дреха или друго нещо на пейката?

— Аз, аз, — скочи Джеки. Без малко да строши чина.

— Бягай! — скръсти ръце на гърдите си Бицевска.

Джеки изхвръкна като тапа, сурна се по стълбите и точно преди да отвори външната врата, тресна първата гръмотевица.

— Гърми, другарко — върна се той. — Там гърми.

— Бягай, бе! — засмя се Бицевска и тропна с крак по пода. — Ти мъж ли си?

— На бой, на бой! — опули очи Джеки, слезе отново до външната врата, оттам пак викна: — На бой, на бой! — и хукна с наведена глава към пансиона.

Веднага подир него втора гръмотевица едва не събори църквицата — сякаш брадва разцепи небето на две. Лампите примигнаха страхливо, „а де!“, обади се ученикът Костов, те се закрепиха, по след това изгаснаха окончателно. Прозорците съвсем посивяха, помръкнаха. Пред тях растяха тополи, виждахме ги как се огъват от напора на вятъра, как свеждат чела почти до оградата, после нещо затропа по ламарината на покрива, по стъклата. „Градушка“, плесна с ръце Бицевска и ние всички се нахвърляхме да гледаме.

На нашия прозорец имаше строга подредба: най-отпред чоплеше нос дребният Фют, зад него, прегърнати през рамо, надничахме аз, Попеско и Германа, Бабата и Лелята се облягаха на гърбовете ни, а ученикът Костов и Роза наблюдаваха седнали на техния чип. Джеки заставаше обикновено до Фют, но сега той тичаше някъде по вятъра, а Верка никога не ставаше от мястото си. Искам да кажа, преди да ни напусне. На другия прозорец нямаше подредба. Там властваше законът на джунглата, разменяха се реплики от рода на „трътлест шопар“, „дръглива коза“ и прочие, и дори авторитетът на Бицевска не помагаше да се наблюдава поне прилично едно зрелище. Фери и Нина се отказваха най-често още в началото и се завираха в олтара да се целуват, Генадия си сядаше, вирнала демонстративно брадичка към

стената, Райна се присъединяваше към нас, а останалите, както се получи и този път, се примиряваха с доминиращото присъствие на дебелоокия Първан.

А зрелището наистина беше смайващо.

Първите ледени топки падаха едри колкото малки орехчета, подскачаха игриво по асфалта и се подреждаха като низ до двата бордюра. Тъкмо очертаха улицата и започнаха да отъняват, станаха ситни-ситни, сякаш сол се сипеше от небето, въздухът побеля, къщите се скриха, тропотът по покрива спря и вместо него се чу шепот — пссссшшшш, пссссшшшш… Тополите застанаха мирно, листата им леко потрепваха от ударите на градушката. После плисна дъждът, но не на капки, а на ведра, вятърът отново заблъска с юмруци по покрива, бялото на улицата се скри, сгуши се край бордюрите. Всичко, което виждахме — баскетболното игрище, двора, улука, кофата под улука, всичко преливаше. Водата потече свободно като река, помиташе, тъпчеше, преобръщаше камъни, ровеше асфалта. Решетките на водоотточните канали изчезваха, познаваше се къде са били само по леките вртопи над тях. Улицата също изчезна.

Стъклата се бяха запотили от дъха ни, та може би заради това в началото не забелязахме плаващата по водата кола. Чистачките й яростно работеха, предните колела вдигаха високи колкото човешки ръст фонтани. „Ай стига бе!“, проточи врат над главите ни ученикът Костов. Фют протегна малката си ръка и забърса кръглото отворче в прозореца, в отворчето колата се видя съвсем ясно — светлосин мерцедес. На страничното стъкло за миг се мярнаха две големи като маслини и черни като маслини очи, след това колата зави зад ъгъла и влезе в училището.

— Ай стига бе! — повтори ученикът Костов и в същия момент лампите светнаха. — Вие видяхте ли нещо? — обърна се той към другата група.

— Мерцедес, кво! — разбутвайки всички отстъпи централното си място Първан. Сините му очи гледаха така глупаво, че ученикът Костов не можа да сдържи кикота си:

— Тоя па!

— Мерцедес 220-Д, кво! — запени се Първан. Беше мнителен колкото си иска, а схващаше трудно, понякога с часове закъснение.

— Добре де, добре — съгласи се ученикът Костов. — Много си наблюдателен.

— Като слон — добави Германа.

— По местата! — плесна с ръце Бицевска — занятията

продължават.

Насядахме неохотно, с втренчени погледи, всеки разлисти някаква тетрадка и така зачакахме звънеца за почивката. Фери и Нина изскочиха от олтара, зачервени до уши, примъкнаха се тихичко до чина си и веднага заровиха глави в учебника по понятия. Косата на Фери стърчеше неестествено към тавана, сигурно от електричеството във въздуха, той се опита няколко пъти да я приглади, но тя упорито оставаше изправена. Двамата се посъвещаваха малко, Фери наклони темето си и Нина нежно плю върху него. Фери разтърка плюнката, косата се слегна малко, Нина пак плю, Фери отново разтърка, докато накрая стана лъскав и загладен като с брилянтин. После Нина подаде гребен на Фери, загърби го, той бодна две фиби в устата си и започна да разчесва косата й за плитки. Плитките сплете сам, но ги вързаха двамата. С бели панделки. Сега оставаше Фери да хвръкне из стаята, за да налови мухи, а след това сдъвкани да ги пъхне в устата на Нина. Нямаше да се учудя.

Звънецът удари най-сетне, до църквицата той стигаше едва доловим като далечен бръм на ято пчели. Бицевска се изправи, ние също наскачахме, Фют дори зае изходна позиция до вратата с преброените за сандвич пари. Дяволитата му главичка се въртеше като на винт, ръцете му постоянно се движеха, правеха нещо, обикновено имитираха елементи от баскетболната игра: или дриблираше, или въртеше кука, или забиваше под коша. „Спри се де!“, тръгна да излиза Бицевска, Фют скочи за топката, рязко отворилата се врата го намери във въздуха и го просна на пода. Бицевска не можа да се сдържи, прихна, закрила с длан устата си, класът също се затресе от смях в най-различни гами — от тънката винетка на ученика Костов до дебелия бас на Първан, само Фют, скочил веднага на крака, гледаше яростно към вратата, където, изрязан в светлото, с мокри до коленете крачоли, пелтечеше премръзналият Джеки:

— Начи, начи…

— Ще ти пръсна тиквата, начи, кретен такъв! — кресна Фют.

Бицевска веднага застана като боксов съдия между двамата и върху разперените й ръце от едната страна се спря налитащият Фют, а от другата — продължаващият накъсаните си обяснения Джеки:

— Начи, другарко, начи, страшна работа! Мерцедес, начи, фон Вестдойчланд, с нова ученичка вътре. При директора са.

— Аз какво казвах? — огледа ни победоносно Първан. Като че ли през цялото време ни беше убеждавал точно в това, което Джеки току-що съобщи.

— Ура! — хвърли тетрадката си ученикът Костов и първи се шмугна зад гърба на Джеки, после тълпата помете и Джеки, и Бицевска, и разгневения Фют, изниза се, сякаш пясъчен часовник обърнаха и в стаята останах само аз — последната песъчинка.

Разтворих прозореца до катедрата, въздухът ме блъсна, студен и мокър. Дъждът беше спрял, водата се оттичаше на тънки жили по измития асфалт, около бордюрите матово проблясваха плитки локвички. Дърветата трепереха съвсем оголели, жълто-червени листа се купчеха около тях като загасен огън. Усетих приятен гъдел в корема си, всичко в мен се отпусна, олекна. Стана ми далечно, далечно, тихо звънна спомен за някакво неясно, съвсем мъгляво, хубаво, прекрасно бъдеще. Домиля ми за гимназията и за малкия град под нея, за тъжните бедра на Бицевска, за Фют и дебелокожия Първан, сякаш не сега бях тук, а се връщах след много години. Краката ми изтръпнаха, трябваше само да се отблъсна леко от пода, за да полетя. Не разбирах какво става с мен. Сега знам — бил съм щастлив.

Четвъртък

Новата ученичка не дойде в нашия клас. Бяхме съкрушени.

Вестта ни съобщи учителката по литература Тонова, по-скоро вметна я в общия поток от напътствия как да продължим часа без нея, тъй като тя трябва да прескочи до своя клас, за да представи едно момиче, току-що пристигнало от Западна Германия. През това време ние да наблегнем на социалните мотиви у Яворовата поезия, спирайки вниманието си по-специално върху стихотворението „На нивата“, а Джеки да го научи наизуст, което ще му помогне да си припомни прелестта на родния език.

— Ама какво става с вас, бе деца? — сама се прекъсна Тонова. — Защо оклюмахте така?

Зад гърба ми Джеки започна да пъшка, да сумти, гърлото му заклокочи, сякаш чешма източваха. Снощи той стоя дълго след бурята, събра старателно в един кашон всички книги, учебници и тетрадки, премете около чина, след това почисти мястото й в олтара и го застла с нова гланцова хартия.

Иван ще отговаря за дисциплината — пръст по пръст изтри тебеширените си ръце Тонова. Брадичката й леко потрепваше от постоянно стягащата се и отпускаща се вратна жила. — Не мога да ви се начудя! Големи сте вече, трябва да свиквате със самостоятелна работа. Иване, ела на катедрата!

Друг път класът едва дочакваше хлопването на външната врата, но сега настроението за големи безобразия беше скършено, известно време дори не се чуваше глас. После Фют не издържа, изпъна врат, имитирайки тика на Томова, провлече едно „ъ-ъ-ъ“ и започна да замеря дебелия Динко с малки топчета хартия, като при всяко попадение в главата му високо обвяваше: „Кош!“. Шансовете на Фют за скандал бяха нищожни, разбира се. Дебелият Динко веднага организира пасивна отбрана, вдигна яката на куртката си и се зарови в учебника, пълничките му устни отчетливо очертаваха буквичките, можеше да се разбере какво чете само по артикулацията. Всъщност той не беше дебел, а кръгъл, къдравата му коса сипеше пърхот като сняг. Пърхот имаше даже по ръкава на Стефка, която седеше до него и с върховни усилия се опитваше да внушава достойнство и респект,

демонстрирайки изключително сериозно отношение и към най-малката дреболия. Всичко при нея беше показно. Ето, сега вземам писалката, вземаше писалката Стефка, тя трябва да се държи точно така, а не иначе, тялото изпънато, главата на съответното разстояние, другата ръка, превита в лакътя, придържа тетрадката, писецът пада отвесно върху листа. Изречението завършва с точка, новото започва с главна буква. Преди ядене ръцете се мият. Нощно време се спи.

— Само паста „Идеал“! — изрева ученикът Костов — вижте ми зъбите, като маниста са!

Никой не му обърна внимание. Вечно неразположените близначки Станка и Цанка обявиха със слаби гласчета, че ще прескочат до стационара. Ростислав моментално извади топографска карта и определи маршрута им по азимут. Той тренираще ориентиране и се движеше изключително по азимут.

— Може ли да видя? — вдигна ръка Анастасия. Питаше мен естествено, тя пък се движеше изключително с питане.

— Може — кимнах аз.

Анастасия стана, изтръска си престилката и се понесе към чина на Ростислав като кулата в Пиза. Цялата беше скосена някак си, един перпендикуляр от тила на главата й към пода ясно очертаваше правоъгълния триъгълник, върху хипотенузата, на който лежеше плоското й тяло. Пада, пада!, подскочи Фют, но този път Джеки не го подкрепи. Анастасия прекоси стаята без обичайните си подпирачки. Джеки дори не погледна какво става, нещо нечувано, — от излизането на Тонова той не беше мръднал. Седеше мрачен на чина, стиснал с две ръце главата си, вардеше някаква мисъл да не избяга.

— Бате — реши се най-сетне той, — ми аз, такова, куто идвам също от Германия, що не съм с един клас по-нагоре?

— Защото си тъп, моето момче — нежно приглади облите си като дини гърди Роза. И приключвайки часа по литература, както всеки ден по това време, първа съобщи: — Деца, време е за обяд! Има свинско със зеле и малеби.

В стола се нареждахме като овце за доене, Джо тропосваше нагоре-надолу по редиците и ни подкарваше към шубера на съмнителен немски, гарниран повече с български думички:

— Шнелер, шнелер! Без много шпрехен!

Здравото му око постоянно сълзеше, той го бършеше с носна кърпа, после със същата кърпа попиваше потта от голото си теме и от ръцете си.

— Нихт шпрехен, казах!

Аз си чаках реда, притиснат като сандвич между Германа и Попеско. Германа почукваше с пръст стъклото на прозореца, дразнеше една сънена муха, за да влезе в паяжината, отзад Попеско сърдито мърмореше: „Що мъчиш животинчето?“, потриваше нос и лакомо попиваше миризмата на свинското. „Я скивай!“, сбута ме той. Опашката леко мръдна и зад ъгъла се показа новата ученичка. Виждах я за първи път.

— Само по три филийки хляб, бите! — обади се Джо.

Беше с чиста, светлосиня престилка, слизаща малко над коленете, около врата й светеше ослепително бяла якичка, върху която се виеха тъмни, меко начупени коси. Лицето й също беше тъмно, мургаво, с нежна, гладка кожа, с хубаво очертани, чувствени устни и прав нос, но то почти не се забелязваше от очите. Никога не бях срещал толкова наситено, блестящо черно. Гледаха предизвикателно и същевременно любопитно, разгръщаха ни един по един, надничаха във всеки от нас, но самите те не издаваха нищо. В тези очи не се потъваше, а се падаше като в кладенец. И аз паднах.

— Чувате ли? — кресна Джо. — Защо вземате по пет филийки, когато не можете да изядете дори две?

Марина тъкмо влизаше в столовата, подскачаше с чарлстонова стъпка вдигнала цвете в ръката си и стиснала книга под мишница. Пред гишето за хляб отброи точно пет филийки. Красивата й глава с разпилени до раменете й прави коси остана за миг в контражур и обърната в профил се запечати като върху обратната страна на монета.

— Гладна съм, татенце — продължи да танцува тя към шубера, без да обръща внимание нито на Джо, нито на опашката. Тялото й трепереше отдолу-нагоре и отгоре-надолу, сякаш лек вятър подухваше ту от едната, ту от другата страна на тиха вода. — Гладна съм!

Джо моментално приложи коронния си номер, обърна се към нея с невиждащото си око и се направи, че не забелязва нищо, но този път Марина го пренебрегваше пред цял кош свидетели и ще не ще, възпитателят трябваше да се намеси:

— Ахтунг! — попи с кърпата потта от темето си той. — Ако има други абитуриенти, които бързат, да минат. Другарят директор е разрешил за абитуриенти.

— Аз не бързам, татенце — завъртя се на палци Марина и направи лек кникс. — Аз просто съм гладна.

— Яж де! — навири глава Джо. — Нали ти разреших, какво ми разиграваш театър?

— Благодаря, татенце — изпънала крак напред, направи дълбок

поклон Марина. — Колко сте груб само!

Опашката се раздвижи, зашумя, в дъното се чу къдравият смях на ученика Костов. Марина явно прекаляваше. Джо поначало си беше вечно тлеещ огън, но сега тя хвърляше в него газ с шепи. Дори лелките от кухнята престанаха да разсипват. Любопитните им носове се лепнаха на стъклото, забрадките им се свлякоха и заприличаха на пионерски връзки. По сценарий Джо би могъл да прекъсне обяда и да изхвърли Марина от столовата, неговата роля имаше значително повече текст и даваше широко поле за творчески изяви, но той играеше бездарно, може да се каже страхливо и докара нещата дотам, че или трябваше да слезе позорно от сцената, или, ако остане, да бъде само неравностоен партньор.

— Груб съм — защити се Джо с разтреперано гласче. — Храня триста човека, а не една абитуриентка.

— Момиче като мен трябва да бъде винаги добре нахранено! — прозирайки далеко в бъдещето, бодна цветето на гърдите си Марина. После рязко се обърка към шубера и така си остана, само с идеята за още една крачка, подпряна като с ръка от блестящия поглед на новата ученичка.

През цялото време тя не беше сваляла този поглед от нея. Наблюдаваше я внимателно, леко вдигнала вежди, на моменти тъмните й очи слабо просветляваха, после като че ли ставаха още по-черни и дълбоки. Веднъж се засмя, струва ми се, когато Марина направи кникс, и на бузите й се очертаха две малки трапчинки.

— Заповядайте! — Новата ученичка отстъпи мястото си и също направи лек кникс. — Вземете!

В столовата изведнъж настъпи жадуваната от Джо тишина, чуваше се само плахото почукване на лъжиците в порцелана.

— Благодаря — отметна косите си Марина. — Как се казваш?

— Дана.

— Дана? — изуми се Марина. — Какво име, Дана. — След това взе таблата с яденето, сложи книгата върху чиниите и повтаряйки: „Дана̀, Дана, Дана̀, Дана…“, най-сетне се махна от шубера. Малко преди да влезе в другия салон спря, обърнала лицето си наполовина към нас: „Мускетарчета — подвикна, — пазя ви места!“

Петък

Мускетарчетата бяхме аз, Германа и Попеско. Приятелството ни започна съвсем делнично, просто трябваше да спим един до друг и да седим един до друг в клас, освен това и тримата носехме еднакъв номер обувки, имахме еднакъв ръст и еднакво предпочитахме по-тъмните дрехи. Във всичко останало се различавахме.

Германа рядко проговаряше, обикновено колкото да каже „да“ или „не“, ходеше винаги сериозен, изправен като тояга, спретнат и чист. Острото му лице с леко присвити, недоверчиви очи, държеше на една прилична дистанция дори учителите, смятаха го за по-възрастен и по-улегнал от нас. Баща му ръководеше кажи-речи цялата железопътна мрежа в Северна България, славеше се като велик ловец и голям работар, от него бяха останали в наследство няколко основни принципа, които белееха като камъни в калта и накъдето и да тръгнеше, Германа стъпваше само върху тях: честност, почтеност, вярност, постоянство. Уважаваше и почиташе изключително труда, към таланта се отнасяше с подчертано пренебрежение, на вундеркиндите гледаше присмехулно и не пропускаше случай да ги захапе. Ръфаше ги настървено и в такива моменти заприличваше на бащините си хрътки — ушите му щръкваха, къдравата му коса стърчеше право напред, очите му се опулваха зло.

Изправен до него, Попеско изглеждаше като херувимче, излъчващо незащитена, лесно уязвима доброта. И кутрето му дори беше добричко — мъничко, вечно нацапано с мастило, със закривено, почерняло отдолу нокътче. Просто да не повярваш, че някога в рода му е имало такъв прочут бунтар-поп, който и досега гледаше мрачно хората, стъпил на пиедестал в едно близко село. На всичко отгоре Попеско постоянно се срамуваше. Срамуваше се, че вече говори немски не по-зле от абитуриентите, че решава задачите по математика още преди учителят Баръмов да изпише цялото условие, че навън вали и хората са мокри, а той стои на сухо, че Първан е толкова дебелоок, а Джеки непоносимо тъп. Руменината от лицето му изчезваше само когато, прехапал език, навеждаше голямата си глава над тетрадката, за да се справи с някакво ново, непосилно за нас уравнение. Единствено в такива моменти Попеско оставаше сам.

Между тях двамата аз се явявах нещо като далечен роднина-развейпрах, за когото, колкото и да е неприятно, все пак трябва да се полагат някакви грижи. Не можех да се похваля с нито един от принципите на Германа, още по-малко със способностите и кротката уязвимост на Попеско, но те ме търпяха, сега си мисля дори, че ме обичаха, всеки по неговия си начин, помагаха ми, доколкото бе възможно, да изглеждам що-годе прилично и да знам какво трябва да уча за следващия ден, а когато се налагаше, ме спасяваха от неприятни ситуации, без да се жалят или да се замислят за евентуалните последствия. С времето започнахме да чувстваме силна нужда един от друг във всеки момент от денонощието, докато, за всеки случай, изобщо престанахме да се делим. Свикнаха да ни виждат постоянно тримата и да ни възприемат като едно неделимо цяло, всяка вест се съобщаваше и на тримата, независимо кого конкретно касаеше, ако им трябваше човек за футбол, казваха: „Я виж там, мускетарчетата може да се съгласят!“, макар че футбол играех само аз.

Марина се вмъкна между нас на части. Първо влезе в сънищата ни, естествено, тя беше мечта, която всеки ден можеш да докосваш и пак да си остане мечта. Сутрин я виждахме сънена, намусена, притиснала с две ръце към гърдите вечната си книга, пренебрежително заслушана в тронното слово на директора Цончев; надничахме през прозорците, когато нейният клас имаше час по физкултура, и, останали без дъх, следяхме всяко движение на великолепното й тяло; зачитахме се спокойни в читанките си, сигурни, че тя също зубри някъде, загрижена за утрешното изпитване като всеки смъртен, или пък разлиствахме разсеяно страниците на някой учебник, ако не знаехме точно къде се намира вечер. После нашата популярност застрашително нарасна и ревнивата към своята слава Марина все по-често започна да обядва с единственото момиче, което признавахме за другар — Райна. Германа веднага надуши нещо нередно. Речта му се изпъстри с нищо незначещите „мдаа…“ или „не, не…“, движенията му станаха още по-сковани, но в крайна сметка един ден той премери странното приятелство на Марина както яйчар яйцето, то се вмести в неговите принципи и още начаса, мърморейки за очи „мда, да, не, не…“, Германа седна трети на масата. Попеско моментално попълни свободната валенция и зае четвъртия стол. Така останах сам — блуждаещ атом в пространството, горд в несретата си скитник между звездите.

Обикновено сядах на съседната маса, обърнал гръб на приятната компания, хапвах надве-натри и бързах да изляза сред многотията на

плаца, разбира се, колкото може по-демонстративно, но постепенно Марина намери начин да ме задържа, говорейки ми най-често в трето лице: „Дали е доволен младият господин от днешния обяд?“ или: „Какво ли мисли младият господин за извънбрачните връзки?“. По онова време името на лорд Бръндейдж твърде често се мотаеше по вестниците, така че почти незабелязано станах „лорда“: „Не намира ли лордът тазсутрешните макарони малко сурови?“, докато накрая отпадна всичко, с изключение на Бръндейдж, но вече променено на Брънджи: „Брънджи пак се е нацупил, да не са го изпитвали?“. Германа и Попеско отговаряха вместо мен и я зяпваха предано, като че ли ей сега ще им пъхне по една бучка захар в устата. Райна не споделяше техния ентусиазъм, седеше мълчаливо на стола и се топеше от яд. Макар и миниатюрна, Райна си беше пълноценна жена, за разлика от двамата балъци разбираше много добре играта на Марина и знаеше много добре, че те бяха само мостчето, което тя прехвърляше, за да мине от другата страна на пропастта, и което след това щеше да ритне или в най-добрия случай да остави в резерв, ако някой ден рече да се върне. Райна разбираше прекрасно и моята игра, а това още повече я вбесяваше. Марина едва ли би се трепала да ме спечели, ако не се дуех така старателно — тя беше свикнала да отваря всякакви врати само с дъха си, къде по-знатни мъже се свиваха гальовно в краката й, размахали кротко опашка. В началото просто от инат, а по-късно съвсем съзнателно, стъпквайки с два крака цялото си възхищение, останал без сън и отънял от нерви, аз се дърпах настрани, криех се и бягах, в крайна сметка едно такова бягство и от нея, и от мен сигурно щеше да ме доведе до полуда, но това бе единствената възможност да раздухвам огъня, да дразня болезненото й самолюбие и да я карам постоянно да си задава въпроса, на който не можеше да отговори никой в целия пансион: „Този пък какво иска?“ Иначе пансионът ни приемаше като общо взето доста хомогенен състав, обяснявайки си привързаността на Марина с нейния капризен и непостоянен характер. Ние пазехме тази битка между двама ни по-съкровено от всяка тайна, слънцето си печеше в слънчеви дни, а в дъждовни валеше дъжд. Така стояха нещата, преди Марина да попита новата ученичка как се казва и да чуе за първи път името и: Дана.

Тогава, след скандала й с едноокия Джо и по време на обяда, Марина не пророни думичка. И следобеда не я видяхме, скри се някъде, забута се в пансиона, но на другия ден още преди закуска получих първата странна бележка: „Дана има свиреп брат. Тренира джудо във Франкфурт на Майн.“ Втората бележка почти я настигна,

само че вече подписана с едно кратко „М“: „Дана, вероятно от Йорданка. М.“ След това всяко междучасие Райна се изправяше тържествено пред мен и ми връчваше нова записка, както посланик връчва акредитивните си писма. Последната беше съвсем обърквaща: „Обиколка на ханша 79 срещу 81 сантиметра. М“.

На обяд директорът Цончев отново строи гимназията, за да обяви амнистия. Той най-болезнено изживявал всяко наказание, което бил принуден да ни налага, на него му било изключително тежко да ни лишава от такова културно развлечение, каквото е киното, но пък от друга страна ние би трябвало да проявяваме известно разбиране, всеки поотделно да търси и да намира личната си вина. За Верка не спомена нищо, все едно, че не е била. После се обърна към Парасков и нареди:

— Парасков, води ги! С песен!

Марина се залепи за нас моментално, пресилено весела и бъбрива, сякаш някой друг бе ме замерял цяла сутрин с бележки. Нейното семейство беше доста объркано и тя избягваше да говори за него, знаехме само, че майка й е пианистка, народна артистка, която рядко се връща в България, но сега, кой знае защо, Марина започна подробно да ни описва хола в техния апартамент, който бил малко по-голям от столовата, представете си, с картини от най-скъпите художници по стените и огромен роял „Петроф“ по средата, а прозорецът към улицата слизал почти до пода, отсреща се виждал входът на кино „Вазов“ и тя можела да ходи там, когато си поиска, при това без песен. Обаче на кино тя не ходела, кой ще ти ходи на кино, когато телефонът постоянно звъни, къщата се пълни с гости от сутрин до вечер, всичките един от друг по-интересни, повечето пристигащи от чужбина с подаръци и за нея, и за майка й, тя просто нямала къде да ги слага вече тези подаръци, и т.н., и т.н., докато най-сетне влязохме в киносалона, светлините изгаснаха и Марина изведнъж млъкна на средата на някаква дума, свита на кравайче върху стола.

Филмът течеше отвсякъде, заливаше народа със сълзи и сополи. Той и Тя се разделят, Той отива на майната си, един господ знае къде, Тя скучае десетина минути, след което неудържимо се влюбва в своя по-млад колега. После Тя научава, че Той е тежко болен, захвърля всичко и хуква по неговия път, за да го настигне две-три секунди преди да умре и да му каже колко е виновна. Той й прощава всичко. Тя се връща, но вече не може да обича така силно колегата, колегата също заминава на майната си, вали дъжд и пише КРАЙ.

Марина се разциври още в началото. „Боже, те ще бъдат нещастни!“ рече и пъхна ръката си в моята. Кръстът ми се вдърви

веднага, изправих се като глътнал бастун. Имах чувството, че ни гледат отвсякъде, че в салона съвсем не е толкова тъмно и че сърцето ми ей сега, всеки момент, ще заподскача като жаба по главите на хората. „Тя ще се върне, ще видиш!“, настойчиво се свиваше в мен Марина, предвиждайки всеки ход на тримата влюбени. „Той ще я разбере, но другият няма да понесе това“, не знам какво си, пък не знам що си, сякаш бях малко дете, което не разбира действието на екрана. Само дето не ме караше да си затварям очите, когато се целуват. Едвам изтраях.

Изхвръкнах първи навън, целия схванат, с размътена глава, на връщане към пансиона се скрих някъде в последните редици и още с пристигането успях незабелязано да се вмъкна в църквицата. Не ми се занимаваше с нищо, просто седнах на чина и останах така, докато се стъмни. Вечерта седна по турски над градчето, въздухът звънна, пропит от дъх на гнила шума. Чух сигнала за вечеря, после Парасков претупа на висок глас проверката и разреши на желаещите да гледат хокей по телевизията. Това ме успокои, нямаше да ме търсят. Беше ми напълно безразлично дали ще открият липсата ми, но все пак предпочитах да ме оставят на мира. Да се мият, да си разказват вицове, да си четат книгите, да си гладят панталоните, да си гледат хокея, но да не ме закачат. Отвътре дрънчах на кухо.

Марина влезе тихо, на пръсти, затвори вратата зад гърба си, облегна се на нея и каза едно „Е?“. Нищо друго, само едно вдигнато като вежда „Е?“.

— Нищо — смънках аз. Гласът ми падна в кухото, усетих го чак в корема си.

— Студено е — духна в шепите си Марина.

— Студено е — потвърдих. После станах, прекосих стаята взех стола зад катедрата и още там го натроших на клечки.

— Какво правиш? — изуми се Марина.

— Ще напаля печката — изхриптях аз. Този хрип беше замислен като крясък, но не стана.

Действах бързо, сякаш цял живот печки съм палил. Първо накъсах тетрадките на Джеки, след това наредих отгоре най-тънките дръвца, накрая сложих всичко, каквото остана от стола.

— Ето ти запалка — клекна до мен Марина. Гледаше ме любопитно, за първи път правех нещо достойно за нея.

Огънят лумна изведнъж, дърветата се разскачаха, всяко дърво викаше „Ох!“ преди да изгори като клечка кибрит. Печката се затопли едва-едва и веднага започна да изстива. Не беше палена от пролетта.

— Малко са — изправи се Марина.

— Не са малко — вдигнах се и аз. Откъртих облегалката на Джековия чин само с едно дръпване, тя и без това се крепеше на два пирона.

— Ти си луд — плесна с ръце Марина. — Ти си великолепен!

После катурнах целия чин и скочих върху него. Счупи се точно по средата. Мястото ма Верка се разглоби само, мястото ма Джеки се нуждаеше от два-три допълнителни удара. Започнах да бухам поред цепениците в печката, тя забумтя, разсърди се, кюнците станаха почервени от огъня, след това побеляха и застрашително омекнаха. В стаята не се дишаше.

— Стига! — промъкна се зад печката Марина, плъзна се по стената и спря до олтара. — Ела!

— Къде? — с мъка отворих уста аз. Глътката ми щеше да се счупи, така беше пресъхнала.

— Вътре.

— Там е тъмно.

— Именно — вмъкна се Марина.

Минах по нейния път зад печката, очите ми съвсем ослепяха от горещината. И в олтара влязох като слепец, с протегнати напред ръце. Марина ги пое, притегли ме към себе си и едва когато започна да ме целува разбрах, че беше гола. Да, гола.

Събота

— Ти що си прав, бе? — хвърли върху катедрата приборите си за чертане Баръмов и недоволно огледа дъската.

— Ми аз, куто дойдох… — запецна Джеки, — куто дойдох…

— Какво „куто дойде“?

— Чина го нямаше.

— Как? — изправи се на пръсти Баръмов и в същия момент забеляза, че и неговият стол липсва. — А моят стол къде е?

— Куто дойдох, беше… Нямаше го — каза си най-сетне всичките думички Джеки.

— Я стани, бе! — тръгна към него Баръмов, но пътьом се сети: — Седни, седни! — ядоса се още повече той. — Остани си така! — кресна накрая. — Всички да станат!

Класът се изправи като един, Фют незабавно подпря Анастасия.

— Престани с твоите палячовщини! — мина във фалцет Баръмов. — Къде ми е столът? Къде е чинът на този бунак? Какво става тук?

— Може чистачката нещо… — обади се ученикът Костов, но Джеки мигом го опроверга:

— Мен и тетрадките ми ги няма.

— А така! — плесна с ръце Баръмов. — Какъвто си умен и талантлив, сега съвсем я оплескахме! Какво да ви правя, кажете? — продължи да се самонавива той. — Десета година съм учител, такова чудо не съм виждал! Ще изпитвам! До един ще ви изпитам! И ще стоите прави! Да видите вие кон боб яде ли!

Това му беше любимата приказка, всички в гимназията по някакъв повод виждаха, научаваха или им биде показвано от него дали конят яде боб, но този път положението наистина ставаше застрашително и везните на крайната победа все повече клоняха към разгневения математик. Едно тотално изпитване в такова настроение предварително ни обричаше на пълна гибел, милост не можеше и нямаше да има. Сигурен бях, че почти целият клас знае или най-малко се досеща къде са изчезнали толкова нужните на Баръмов чин и стол, сутринта печката още пареше, въпросът бе кой ще ме издаде? Джеки отпадаше още на първо гласуване, той друга оценка освен „двойка“ по

математика не познаваше, така че по тази линия Баръмов не можеше да го стресне, Германа и Попеско също отпадаха. Оставаха ученикът Костов, Фют, Първан, Ростислав и Дебелия Динко, който освен дето беше формен вундеркинд, трябваше по решение на родителите си да следва архитектура. Душицата ми се вледеняваше само като погледнех побелялата му от пърхот глава. Оставаха обаче и жените, с изключение на близначките всичките до една отличнички. Райна щеше да преглътне двойката, сигурен бях, може би и Генадия. Дотук стигаха надеждите. Ясно, подпрях се с ръка на чина, отърване няма. Вече се виждах изправен пред цялата гимназия, главата наведена, пръстите на ръцете изтръпнали, чувах и пискливия глас на директора Цончев, който, ученици, не е в състояние дори да проумее как може да ми хрумне такова нещо! И какво наказание трябва да ми се наложи, когато той, дето е с огромен педагогически опит, не си спомня случаят да има прецедент! Поведението вероятно щеше да хвръкне с две единици, по-страшно бе писмото, в което трябваше да обяснявам простъпката си на абсолютно невинните ми родители, плюс сметката за чина и стола в петкратен размер. Ами ако ме изключат! Сякаш ме ритна някой в свивките зад коленете, приклекнах чак.

— Ще ви науча аз кон боб яде ли! — започна екзекуцията Баръмов. — Номер първи на дъската!

Издънването дойде там, където най-малко го чаках. От Фери и Нина. Аз въобще бях забравил за тях, изобщо не ги включвах в сметката, макар че гнездяха точно под носа ми. Дето се вика, духах им зад врата.

— Нека Иван да каже! — обадиха се задружно двамцата. Ще помислиш, че са го репетирали преди това.

— Защо Иван? — раздвижи се Баръмов. Дебелия Динко вече подсмърчаше до него като първи номер от програмата, той го изгледа свирепо, вдигнал за момент показалец, после бодна показалеца в гърдите му: — Всичко за лемата! — и чак след това се обърна към тях: — Защо Иван?

— Защото е дежурен — кривнаха главички Фери и Нина. Единият наляво, другият надясно.

— Правилно — съгласи се Баръмов. — Иване, говори!

Можех да кажа каквото ми скимне, разбира се, можех и нищо да не кажа, въпреки че съм дежурен, при това на мястото на безследно изчезналата Верка, но изненадващият удар под пояса на двете гугутки сломи вярата ми в човека, осъзнах напълно величието и неповторимостта на вчерашната вечер и реших да се предам. Даже бях

започнал да се поокашлям, да се опипвам тук-там и да търся първата дума, когато мишата глава на чистачката надникна на вратата.

— Иван при директора! — съобщи тя и моментално се скри.

Тази капка преля окончателно и без това пълната чаша на Баръмов. За няколко минути в стаята се развихри невъобразима словесна буря, в епицентъра на която като злият дявол от мултипликационните филмчета, леко приклекнал, затиснал с длани бедрата си, стоеше побеснелият математик и заливаше с огън и жулел всичко и всички. В неговия час да викат негов ученик, да пренебрегват неговия предмет, не, това вече минава всякакви граници, особено след сюрприза със стола и чина, това вече е светотатство, затова:

— Аз анулирам този час! — прибра си пергела с триъгълниците Баръмов. — Не го признавам за проведен и още сега ще отида заедно с дежурния Иван при директора и ще му докладвам своето решение! Тръгвай! — забърса ме той.

Класът остана зад нас в положение мирно, с прибрани пети и разтворени палци, само Динко дращеше по дъската всичко каквото знаеше за лемата, все още невярващ, че се е отървал така леко. Баръмов крачеше едро пред мен, той беше голям мъж, аз подтичвах ситно зад него, стараейки се да не изоставам, като че ли ме водеше на празник, а не на заколение. Пред директорската стая Баръмов спря, за да си остави приборите. Аз се изправих встрани, напълно примирен със съдбата си, през вратата се чуваше как директорът Цончев високо успокоява някого по телефона: „Да, да… Не се безпокойте, ще го имате… Пратил съм да го повикат. Да, да…“ Изведнъж вратата се отвори и директорът се показа наполовина.

— А, ето те — рече. — Влизай!

— Другарю Цончев — окашля се Баръмов и също понечи да влезе, но директорът го подпря с коремчето си:

— Какво има?

— Другарю Цончев — напълно объркан отстъпи Баръмов. — В стаята липсва преподавателският стол и един чин. Анулирах часа.

— Добре, Баръмов, добре — натъртвайки силно на „д“-то, явно без да вникне в същността на казаното, затвори вратата под носа му директорът. За една бройка да го откъсне. После се обърна към мен и бащински разтвори ръчички: — Ето го нашия артист!

Със същия успех можеше да извади пистолет и да гръмне в тавана. Краката ми се кръстосаха — забравих кой е ляв и кой десен. Едва сега забелязах, че в стаята има и друг човек, седнал на голямото канапе в ъгъла, кръстосал крак върху крак пред чаша димящо кафе. Беше към

четиридесет и една-две годишен червендалест блондин, целият измачкан, с пожълтели от никотина пръсти и набола брада. Сините му очи ме гледаха ласкаво, двойната му брадичка добродушно потрепваше.

— Да, това е нашият Холдън! — изрева непознатият. Гласът му излизаше като от йерихонска тръба. — Здравей, Холдън! — подаде ми ръката си той.

Сега вече съвсем се сащисах, но все пак подадох ръка, нали цял живот все това ме учат: „Какво трябва да кажеш на чичото? Кажи здрасти на чичото!“, непознатият ме придърпа до себе си на канапето и свойски ме прегърна. Лъхаше силно на вино и на чесън, сякаш слязох в мазето на стара, с години събирана кръчма.

— Другарят Найденов, Иване — седна директорът зад бюрото си, — е режисьор, както вече се досещаш. Гост-режисьор на местния градски театър, специалист, така да се каже, от столицата. Постановка ще прави. А ти, Иване, в качеството си на ученик от кашата гимназия, ще ни представляваш всичките в тази постановка и вярвам, че няма да ни посрамиш, тоест, ще играеш главната роля, което току-що обещах и на председателя на читалището. Видели те — харесали те.

— Съвършено вярно — отново ме сграбчи режисьорът. — У всеки човек дреме велик актьор! Аз не признавам професионалния театър, само самодейността! Непосредственост, чистота на възприятията, няма нужда да гримираш, гримът е лъжа, посягаш към живота и вземаш нужния ти типаж. Нали, Холдън, позволи ми да те наричам Холдън!

— Викат ми Слънчевия, Ханс и Брънджи — изтърсих аз.

— Ха, ха, ха — затресе се режисьорът. — Ето, това е отговор на Холдън, така може да се държи само Холдън! — тупна ме по рамото той. — Чел ли си „Спасителят в ръжта“?

— Не съм — признах. — Не бях чувал дори за тази книга.

— Ще я прочете той, ще я прочете — бодро се намеси директорът.

— Ех, Джеръм, Джеръм… — отмести ръката си от рамото ми режисьорът, прехвърли я през главата ми и я пъхна точно в малкото джобче на сакото си, откъдето тя извади цигара: — Може ли? — вдигна той цигарата към директора, може, кимна оня, режисьорът запали, всмукна дълбоко и заедно с дима отново пусна йерихонската си тръба: — Ех, Джеръм Дейвид Селинджър…

После двамата изведнъж скочиха на крака и започнаха някакъв много странен разговор, от който като топки за тенис към мен отскачаха съвсем непонятни думи и изречения: „Значи от понеделник на маса…“, „но нали все пак дисциплината…“, „… разбирам,

разбирам…“, „… салона на читалището, естествено…“ „… той Петров знае, Иванов също знае…“, „… републикански фестивал…“, „… за нас най-важен е успехът…“, „… и аз съм бил на неговите години, моля ви се, оставете на мен!“, накрая двамата си стиснаха ръцете, гледайки се предано един друг, обърнаха се към мен и кажи-речи в един глас, обявиха:

— От понеделник — на репетиции!

Само дето единият допълни — Иване, а другият — Холдън.

Неделя

Денят се случи чудесен, може би последна кръпка в костюма на циганското лято. Джо мина със задника напред по всички стаи, колкото да отбие номера измънка два-три пъти: „Ауфщеен, ауфщеен!“ и веднага се прибра на последния етаж да проверява бележника на дъщеря си. По-примерните станаха. Дебелия Динко дори оправи леглото си и цуцна върху него с учебника в ръка, Ростислав навлече две леви гуменки и хукна по азимут към туристическото дружество. В дъното, седнал по турски на възглавницата си, ученикът Костов съчиняваше писмото, което при евентуален провал трябваше да изпратя вкъщи.

— Нали в един момент си почувствал неимоверен хлад в душата си? — питаше ме от време на време той.

— Почувствал съм — отговарях аз.

Първан пулеше очи ту към него, ту към мен, реотанът му едва-едва червенееше в двата края.

— Ще ти изгорят бушоните — взе главата му вместо топка Фют, финтира и мигновено заби кош.

— От зелена тиква семе не ща! — нацупи се Първан. Умираше за подобни мъдрости.

Фери мълчеше гузно в леглото си, без Нина той беше половин човек.

Германа и Попеско извадиха кутия кибрит, взеха по три клечки и започнаха да се изпитват кой да иде за закуската.

— Две — срамежливо предлагаше Попеско.

— Три! — троснато разтваряше ръка Германа.

— Пет! — блъфираше Германа.

— Една — червен до ушите познаваше Попеско.

Джеки се намеси тъкмо преди пълното поражение на Германа, изправи се с размъкнати гащи до тях и сам се предложи:

— Да отида аз. Двайсет стотинки.

Тарифата му беше постоянна, с тези двайсет стотинки после си купуваше четири лимонади от лавката и ги изпиваше на екс, пръхтейки като шопар. Той изобщо живееше с дребни удоволствия. Върна се почти веднага с няколко големи филии и две пакетчета

масло, остави ги на един вестник върху пода и седна на моето легло, скрил ръцете си отзад:

— Бате, колко даваш?

— Двайсет стотинки — запазих цената аз.

— На — пъхна ми смачканата бележка в пазвата Джеки. — От гаджето.

Ученикът Костов се изхили в шепите си, луничавата му глава заприлича на пуйче яйце. Отметнах одеялото и прочетох бележката на глас:

„Слез да ти изгладя панталоните! Градът ни зове! М.“

Марина ме чакаше на пейката от другата страна на плаца, беше се простряла като пране под слънцето. Виждах я за първи път след вечерта в олтаря. Отново изпитах чувството, че всички гледат само нас и че отвсякъде наблюдават внимателно какво ще стане, сърцето ми трепна, сякаш някой го перна с пръст и остана така — звънче в гърдите. Аз бях, нямаше съмнение, и тази прекрасна жена на пейката беше Марина и слънцето грееше истински и лекият ветрец можеше да се пипне с пръст. Чудо!

— Здравей! — лениво отвори око Марина, затвори го, после отвори и двете. И прихна: — Ама защо си такъв бял! Боже, като тебешир си!

По алеята откъм къщичката на немските учители тържествено тръгна на неделна разходка семейство Тишлер. Всички бяха наконтени, зализани, фризирани, дезодорирани. Геносе Тишлер вървеше най-отпред, вирнал брадичката си, въртеше гордо глава наляво и надясно, сините му очички подскачаха на два крака по плаца и подпитваха всеки срещнат: „Е, какво ще кажеш? Е, нали сме чудесни!“. Зад него напето пристъпваше госпожа Тишлер, водеше децата като квачка пилците си. Тя беше ниска и трътлеста германска селянка с удивително криви крака и със самочувствие на холивудска красавица, къдравата й едра глава гледаше право в небето. „Гутен морген!“, поздрави геносе Тишлер, сякаш каза: „Виждате ли какво значи великолепно семейство!“, „Гутен морген!“, съгласихме се ние, „Нямате грешка, вярно е!“ Сигурен бях, че знае и за чина, и за стола, но дори да бях подпалил цялата църква, едва ли би нарушил свещеното спокойствие на неделната си разходка.

— Болен ли си? — заопипва ме Марина веднага щом отминахме. — Челото ти е студено.

— Нищо ми няма — смънках аз. — Не можах да спя.

— Сънувах те — призна си Марина. — Затова не си спал. Ще дойдеш ли да те огладя? — Хвана ме за ръката тя и като малко момче

ме поведе към пералнята.

Вътре беше влажно и студено, силно миришеше на мухъл. Марина светна лампите, подреди си масата, после включи ютията и усмихната се обърна към мен:

— Свали си панталоните, не мога да ги гладя на теб.

Смъкнах ги безстрашно надве-натри, предвидливо бях навлякъл едни плувки отдолу, после седнах на стола до прозореца. Той гледаше към входа на гимназията и към улицата за града, на места панорамата се закриваше от високи купчини въглища за парното. Точно срещу мен оставаше портиерната, портиерът тъкмо завършваше закуската си. Като свърши, събра трохите в шепа, лапна и тях, след това зина, протегна се, премляска и излезе отпред, брънкал ръце в джобовете на развлеченото си яке. В същия момент пред входа спря кола — черна, намръщена волга с държавен номер. Портиерът приклекна леко, надникна любопитно вътре, аз също надникнах от моя наблюдателен пункт, но освен замръзналия като сфинкс шофьор зад кормилото не се виждаше нищо друго. Колата си седеше мирно, сякаш затова е дошла. Вече мислех, че чака някого, дори започнах да изчислявам кого точно може да чака, когато задната врата изведнъж се отвори и на асфалта стъпи висок, напълно побелял, около петдесетгодишен елегантен мъж. Портиерът мигновено се наежи и доби служебен вид, но мъжът не бързаше да се обърне към него. Стоеше нерешително до отворената врата, поглеждаше замислен ту към девическия пансион, ту към църквицата, търсеше машинално цигари по джобовете си и не продумваше нито дума. Най-сетне запали, сети се да подаде кутията и на портиера. Едва сега двамата заговориха нещо, портиерът сигурно попита мъжа кой е и какво иска, мъжът му отговори, портиерът се дръпна изплашен, загаси цигарата си и влезе в будката. Там веднага хвана телефона, загърбил колата с побелелия мъж отвънка, говори с някого, после с друг, накрая излезе и безпомощно разпери ръце. Мъжът нищо не каза. Припали нова цигара и пак се загледа в девическия пансион.

— Какво зяпаш? — обади се Марина. Съвсем бях забравил за нея.

— Някакъв мъж.

— Я да видя! — остави ютията Марина. Наведе се до мен, дъхът й леко замъгли прозорчето. — Че това е на Верка бащата!

— Кой? — скочих аз. Сега ми стана ясно всичко — и подозрителното мълчание на колата, и нерешителността на мъжа, и страха на портиера. Намъкнах се в панталоните си кажи-речи в движение. Марина извика след мен: „Чакай да те доизгладя!“, но аз

вече тичах по алеята към входа. Вече бях подминал трътлестия портиер и задъхан, с един изгладен и един омачкан крачол, спрях пред белокосия мъж.

— Добър ден! — поздрави той. Точно такъв глас очаквах — леко дрезгав, малко приглушен.

— Верка ли търсите?

— Верка — изгледа ме внимателно мъжът. — По-точно багажа й.

— Елате! — поведох го към църквицата. — Подреден е.

Влязохме вътре като в храм, какъвто си е бил, преди да го оскверним с нашето жалко, целодневно висене по чиновете, мъжът само дето не се прекръсти, побутна бегло кашона с книгите на Верка и отново спря изпитателния си поглед върху мен:

— Нейният чин къде е?

— Няма го — казах. — Аз го изгорих.

— Да — съгласи се мъжът, сякаш нямаше нищо по-нормално от това да изгоря чина, на който е седяла дъщеря му. — Тука ли беше?

— До печката — посочих.

— Да — повтори той. — Да, да…

После тръгна бавно между двете редици чинове, стигна до нашия прозорец, прекара ръка по перваза, погали го сякаш, отвори и затвори вратичката на печката, побутна кюнците да види дали стоят здраво. До черната дъска се върна пак така бавно, там взе гъбата, изстиска я, след това вдигна тебешира от пода и драсна някаква съвсем безсмислена чертичка. През цялото време очите му настойчиво търсиха нещо, опипваха тавана, стените, пода.

— Тя обичаше да рисува — изскърца гласът му. Съвсем се беше загубил.

— Таблото до вратата е нейно.

— Да — кимна мъжът. — Забелязах. Бих искал и дрехите…

— Приготвени са — тръгнах пред него аз. — Вървете след мен!

Мъжът покорно ме последва, пътьом само спря за момент, колкото да остави кашона с книгите до колата. По цялата алея до девическия пансион не срещнахме никого, гимназията си беше поела дъх и щеше да го изпусне едва когато си замине бащата на Верка. Минахме по празните коридори съвсем сами, някъде в дъното се хлопна врата, но човек не се показа. В спалнята също нямаше жива душа.

— Къде е? — попита мъжът.

— Ето го — посочих аз единственото незастлано легло, голия дюшек с акуратно сгънатите върху него дрехи и празното шкафче встрани.

— Да — приближи се мъжът. — Да, да…

Стоя така дълго, без да продума или да помръдне, с наведена глава като пред покойник. После седна на дюшека и взе да разгръща дрехите, вдигаше до лицето си и дълбоко вдъхваше мириса им. Накрая събра всичките, те не бяха много, прегърна ги като дете и аз видях за момент босите петички на малката Верка.

— Добре — стана мъжът. — Достатъчно.

По обратния път той тръгна пред мен, без да забележи лудата тишина наоколо, дори портиерът се беше скрил някъде и пред колата го чакаше само шофьорът. Двамата внимателно подредиха дрехите на задната седалка, след това вдигнаха кашона с книгите и го сложиха до тях. Мъжът запали нова цигара. Не беше престával да ме наблюдава тайно още от самото ми появяване, но сега вече го правеше съвсем открито, просто стовари погледа си върху мен и забрави да го отмести. Почти разбрах какво ще ме попита, или пък като че ли той ме попита, не, не, досетих се сам.

— Бяхме съученици — казах. — Нищо друго.

— Да — кимна мъжът. — Да, да… Благодаря!

Колата потегли плавно, тежко като катафалка. Този човек погреба нещо, мина ми през ума, направи го по всички правила на ритуала и аз също участвах. Ами да, рекох си, тъпа тикво, това беше детството на Верка и нашето детство, с потрошените кукли и счупените влакчета, с температурата, която, боже господи!, вдига детето, с подаръците, оставени от Дядо Мраз в обувките пред вратата, с плюшеното мече Бонзо и гърнето под леглото, с непослушните боси крачета, припкащи по праха на най-хубавите дни… Това беше, повторих си, и пак си повторих, и пак си повторих, как не разбрах още в началото, за да сложа и моето цвете до ковчега, за да хвърля и моята шепа пръст върху гроба на скъпия покойник, за да впиша и моето име на кръста! Така ли, казах си, ще вървим през годините, без да бодем знаци по кривините на нашия път! Обърнеш се назад, а там нищо…

Октомври

Следващата седмица давах обяснения от устен, писмен и всякакъв вид. Оказа се, че съм извършил стопанско престъпление, подпалил съм държавно имущество и попадам под ударите на закона, член не знам кой си, алинея не знам коя си, в един момент оставането ми в гимназията увисна на слюнка от паяк, директорът Цончев трябваше само леко да духне, за да скъса навеки връзката между двама ни. Извикаха дори цивилен милиционер. Той ме прие в директорската стая, седнал зад директорското бюро, а мен остави прав, закован точно в средата на директорския килим. След като ме попита строго за трите имена, милиционерът дълго сумтя, съсредоточен върху някакви документи, вероятно моята характеристика и характеристиката на родителите ми, после се облегна удобно, запали цигара, изгледа ме продължително с присвити очи и вяло нареди:

— Разказвай!

Знаех наизуст писмото, съчинено от ученика Костов, прескочих набързо уводната част, споменах с влажни очи за „неимоверния хлад в душата си“, разлигавих се съвсем, изстрелях целия си емоционален заряд около „внезапно налегналата ме мъка по топлото бащино огнище“, макар че вкъщи открай време ползвахме само електричество. Милиционерът ме изслуша без да мръдне и пак така вяло махна с ръка:

— По-нататък!

Усетих как ми изтръпват краката, но си продължих урока, спирайки се по-подробно на особената топлина, която излъчва огънят, взет от дърво, цитирах за по-убедително мнението на Тургенев по същия въпрос, преписано от „Записки на ловеца“, дори преразказах една цяла история, прескочих далеч назад, за да припомня какво нещо е бил огънят за първобитния човек и, напълно изчерпил темата, бях готов отново да се върна към „хладината в душата си“, когато милиционерът скочи разярен и пъхна юмрук под носа ми:

— Ти си бил с жена! Коя е тя?

Това вече беше мощен, нокаутиращ удар. Свари ме напълно неподготвен, до този момент аз бях атакуващият на ринга и трупах точка след точка с разнообразни действия, напълно забравил защитата си, просна ме като парцал на пода и ме постави в положение на

отчайващо гроги. Един господ знае какво щеше да стане, ако същият този господ не беше изпратил отнякъде гастролиращия режисьор Найденов, който хвърли пешкира и смело прекрачи въжетата, обявявайки по такъв начин за победител с явно превъзходство милиционера, но за сметка на това, спасявайки мен от пълни признания.

— Холдън! — разтвори ръце още от вратата Найденов. — Бива ли така?

— Момчето ти е престъпник, да го знаеш, Найдене! — свали гарда милиционерът и, вече поуспокоен, отново седна на директорския стол. — Потенциален престъпник! От него може всичко да се очаква! Първобитният човек… — презрително сви устни той. — Глупости на търкалета…

— Е, хайде холан сега, чак пък толкоз! — пусна йерихонската си тръба режисьорът. — Ние светци сме били, хе, хе, хе, ха, ха, ха, еeех, момчето! Пей давам да съм на неговите години, пей…

— Ти върви да си учиш уроците! — сопна ми се милиционерът — И да знаеш, че втори път прошка няма!

— Помниш ли, когато… — хитро продължи прегрaдния огън режисьорът, докато успея да се измъкна, че и след това, чак до външната врата чувах смеха му: „Ха, ха, ха, хе, хе, хе, еее момчето!“, пък дори и на плаца, където спрях, за да напълня с дъждовен въздух смазаните си от страх и унижение гърди и да кажа сам на себе си: „Спасен!“. Спасен бях, нямаше съмнение, спасен и осъден да чуя хиляди упреци, нравоучителни слова, тц, тц, тц, брей, брей и прочие, но спасен! Намалиха ми поведението на „среден три“, забраниха ми да излизам от пансиона една събота и неделя, подстригаха ме прилично за компенсация, затрупаха ме с куп дребни наказания, накрая им омръзнах и ме оставиха на мира.

Междувременно в нашия клас настъпиха някои промени. След кратко съвещание с възпитателката Бицевска геносе Тишлер, реши, че няма нужда от нов чин. Въпреки бурните си протести, Джеки бе преместен при Ростислав. Аз се задължавах да възстановя изгорените тетрадки, да препиша в тях предадения материал и да го преговоря на развален български с него. Това беше по-малката промяна. Другата, по-голямата, започна като самостоятелна акция на Бабата и Лелята — две кротки братовчедки, чиито бащи командваха някакъв малък провинциален град, постепенно прерасна в масово движение, докато един ден обхвана всички, с изключение на Фери и Нина, срещу които беше насочено. Идеологически движението стъпваше върху трите

основни закона на живота в пансиона — другарство, взаимопомощ и жертвоготовност и имаше за свой девиз думичките „Долу предателите!“, а практически се изразяваше в пълно игнориране на „семейството“, отказване на всякакви услуги, всякакви разговори или каквото и да било друго. В началото Нина прие предизвикателството гордо, внесе дори свой оттенък в охладяването на отношението, забранявайки на Фери да слуша транзистора си пред нас, но с течение на времето изолацията започна да я потиска, тя стана раздразнителна, няколко пъти нарече братовчедките в очите „баба“ и „леля“, разплака се след това, в крайна сметка нахока Фери, скара се до живот с него и подло му обърна гръб, разчитайки на някакво снизхождение. Напразно, разбира се. Фери пък постъпи още по-глупаво — потърси помощта на геносе Тишлер. Дявол го знае какви глупости му беше надрънкал, та класният да забрави дори за бога и да мине без увод направо към темата за отчуждението, „което, ученици, е най-страшната тенденция в съвременния свят, по-страшна и от атомната бомба даже, да не говорим за огромната вълна от самоубийства сред младите хора на запад, за бягството в измамния свят на опиатите и на съмнителните удоволствия. Така че, ученици, вие трябва да се обичате и да си прощавате, а не да се наказвате, трябва да има хармония в отношенията ви, защото сте един малък модел на света, както атомът е малък модел на вселената“. Запишете:

АГРЕГАТНИ СЪСТОЯНИЯ НА ВОДАТА!

Записахме, разбира се, но това не помогна нито на Фери, нито на Нина, а още по-малко на мен. Изправен само с едни голи гърди между кръстосания огън на двете враждуващи групировки, аз се чувствувах дълбоко нещастен, съзнавах прекрасно вината си и постепенно започнах да се изпълвам с едно предусещане, че където ме има мен, не може да има хармония. Все по-често ми се случваше да оставам сам, затварях се в класната стая или пък, се криех да пуша в свинарника. Избягвах да мисля за Марина, която внезапно бе напуснала нашата маса, пред Германа и Попеско мълчах като пън, намирах всякакви поводи, за да не срещна внимателните, питащи очи на Райна. Сутрин се измъквах първи от спалнята, още преди обиколката на Джо, вечерно време лягах последен, на загасена лампа. По плаца се появявах в изключително редки случаи, най-често във вторник, когато всички ходеха на кино или в пустите следобедни часове на неделната отпуска. Пресичах го на бегом, оглеждайки се страхливо да не ме мерне някой и запъхтян се шмугвах в първото по-закътано място. Сигурно съм

приличал на луд, на смахнат в самотията си старец. Светли мигове в живота ми останаха единствено двете седмични слизания до читалището, където върху огромна, застлана със зелено сукно маса маестро Найденов беше вече започнал своите неповторими репетиции.

Пансиона напускахме обикновено двамата с Ростислав. Той ходеше на тренировки по ориентиране, подтичваше покрай мен с двете си леви гуменки и ме убеждаваше в неоспоримите достойнства на разработената лично от него система за закаляване в студена вода. Ела някой ден с мен, викаше, открил съм едно чудесно място за плуване през зимата, ще си оправиш нервите и ще заобичаш света отново! Ще дойда, обещавах, нека само да ме позабравят малко. Не се стряскай толкова, оставяше ме до читалищната врата Ростислав, здравето преди всичко! Прав си, съгласявах се аз и вече пред репетиционната зала, откъдето на големи, пенести вълни преливаше мощният глас на режисьор-постановчика, сам си повтарях: „Здравето преди всичко!“

— Само че здравето на духа! — посрещаше ме разгърден Найденов, вирнал жълтия си показалец към тавана. — За какво ти е тяло на атлет, в което дреме душа на кретен? Сядай на масата и почвай да се вживяваш!

Вживяването в образа бе за него необходимият, задължителният, но в никакъв случай достатъчният етап на работа. Вживяването именно щяло да ми помогне да разбера, че Холдън не е нищо друго, освен същия този Иван, Ханс, Брънджи или Слънчевия, който имах честта да представлявам, присаден на американска почва и смазан, разбира се, от американския начин на живот. Разликата може да се търси примерно във факта, че Холдън е безнадеждно сам, сам и сам, докато такова нещо при мен няма, тъй като съм заграден с обич и човешка топлина в къщи, и в училище, и в обществото. Обаче, ако само за миг си представя липсата на тая загриженост за моето настояще и моето бъдеще, ако допусна, че във всяко, дори най-добро намерение на родители, учители и общество има фалш или зле прикрито безразличие и че вместо в дружеска, приятелска, ведра обстановка, живея заграден от една скрита враждебност, аз вече няма какво да се вживявам, аз вече мога да играя себе си, да се оставя спокойно на собствените си реакции, които във всички случаи ще бъдат най-верните и по нищо няма да се различават от Холдъновите. И тогава, моето момче, завираше моравия си нос в лицето ми Найденов, тогава можем да говорим за чисто изкуство, за голямо изкуство, произтичащо от същината на интерпретатора и затова въздействащо със същата сила на зрителя! А не да се надвикваме като

високоговорители и да се пъчим в изтъркани реквизитни костюми, не да се вдетиняваме, да мятаме мазни перуки и да предлагаме две кила пудра и още толкова грим вместо човек! Не! Ще оставим тази привилегия на Народния театър, на а-ка-де-ми-ци-те! На титулуваните профани и безсъвестни гуляйджии, с които е така богато надарена нашата страна и които се тъпчат в храма на Мелпомена като в общинска баня! Ние ще правим изкуство! Затова играй! — стоварваше юмрук по масата Найденов. Ти си сам, сам, сам! Ти си Холдън! — отпускаше се най-сетне напълно изтощен на най-близкия стол той.

Всъщност освен мен репетираха още десетина души — професионални самодейци, все хора врели и кипели в театъра, видели през живота си какви ли не режисьори и робували на всевъзможни художествени концепции, които не споделяха изцяло възгледите на Найденов за изкуството, позволяваха си дори да опонират, а по-нахаканите, щатните работници в читалището — и да пледират пред ръководството за неговото отстраняване. Тях маестрото наричаше хибриди между овца и кон или за по-накратко „овчи коне“.

— Вие, овчи коне — говореше им благо той, — дето не можете да кажете човешки даже едно „Добър ден!“ и преиграват всяко чувство, сте свикнали само да сплетничите и да намирате кусури на светлите и отдадени на идеята хора, и аз бих могъл да ви изхвърля веднага, ако не ми трябвахте точно такива, за да обкръжа с вас кристалночистия, умен, почтен и болезнено чувствителен Холдън. Вие, овчи коне, сте торта̀, с която ще наторя почвата, за да поникне прекрасното цвете Холдън Колфилд. Това сте вие и нищо друго, към вас нямам никакви изисквания, научете си само добре репликите и продължавайте да сплетничите на сцената по същия начин, както го правите в живота. Намирам ви за прекрасни и ви се радвам от все сърце!

След това Найденов потъваше в дълбоко мълчание, заграждаше се с бодлива тел и оставаше така до края на репетициите — намръщен, почервенял, единствен затворник в личния си затвор. Аз напусках читалището на пръсти, знаех, че пред входа, подскачащ с двете си леви гуменки вече ме чака премръзналият Ростислав, двамата тръгвахме неохотно към пансиона и пътьом отново разговаряхме за предимството на неговата система за закаляване в студена вода. Ще дойда, обещавах на Ростислав, непременно ще дойда някой ден да видя отблизо как става тази работа! В пансиона се намъквах също на пръсти, свивах се зиморничаво под одеялото и заспивах без сънища и без никакви очаквания от утрешния ден. Както и от по-сетнешните. Така си живеех.

Дана ме спря, не, не ме спря, просто задържа по-дълго върху мен огромните си, направени от черен туш очи и аз сам спрях, бях тръгнал някъде си, кой знае къде.

— Вярно ли е, че ще играеш в градския театър? — попита.

— Налага се — казах. Нямах нищо по джобовете, но започнах да ги опипвам един подир друг. — Налага се — повторих. — Директорът нареди.

— Аха — кимна Дана. Усмихна се леко, трапчинките по бузите й засмукаха въздуха около мен. — Мога ли да те погледам?

— На маса сме още — успях да смънкам аз.

— Ще ми се обадиш ли, когато се качите на сцена?

— Ще ти се обадя.

— Слънчевия… — разсмя се изведнъж Дана и във въздуха се разхвърчаха букети цветя. После заподскача по плаца на един крак, като момиченце, което играе на дама, така стигна до алеята към девическия пансион, там се обърна и с ръце в джобовете на престилката си високо извика: — Кажи на мускетарчетата, че довечера ви пазя място в столовата!

Вестта бе приета различно. Германа моментално се вдърви, започна да мънка неговите си нищо незначещи „мда, да, да“ и „не, не“, да пресява и да отсява, Попеско пък стана по-червен от великденско яйце и остана такъв чак до вечерта, но в крайна сметка и двамата се съгласиха, че това е вече един нов, значително по-положителен от предишното ми сополиво мълчание момент и че те, в качеството си на най-добрите ми приятели, ще седнат на масата. До срещата имаше доста време примерно, ако си закъсал на някаква непозната гара и чакаш единствения влак, за да те прибере и същевременно някакви си два-три мига, ако си осъден на смърт, аз преживях това време и като осъден на смърт, и като зарязан от времето пътник на непозната гара, изчаках петнадесетина минути след като отвориха столовата, после влязох вътре с подкосени крака и оставих съдбата да прави с мен каквото си иска.

И веднага трябва да добавя, че съдбата бе решила този момент от моя живот съвсем надве-натри, абсолютно нескопосно и бездарно. Нямаше ток. От насоченото движение на електрони, както ни го обясняваше геносе Тишлер, не се мяркаше нито едно електронче, лелките стояха със скръстени ръце пред празните тенджери, а Джо се повърташе нагоре-надолу и сипеше сентенции от рода на „От глад никой не е умрял“ или „Претоварването на стомаха вечерно време пречи на дълголетието“. За дълголетие по онова време никой от нас не

мислеше, краят на живота лежеше захвърлен далеко зад линията на хоризонта, така че мъдростите на Джо се изпаряваха като капки вода по напечения асфалт, но пък за сметка на това още не бяхме свикнали да ни отнемат залъка от устата, считахме го за грубо погазване правата на човека, което никакви обективни причини не могат да оправдаят. С две думи: назряваше бунт. В основата му, както винаги при подобни ситуации, застанаха дебелоокият Първан и Роза, върху раменете им веднага стъпиха дяволчето Фют и ученикът Костов и малко преди на върха на пирамидата да се изправи Джеки с байрак в ръка, без бял кон и шпага, в столовата влезе директорът Цончев.

— Какво става тука? — гръмогласно попита той, макар че само преди минута бе разговарял с техниците от енергоснабдяването и дори по-добре от господ, който ако съществуваше, би знаел всичко, знаеше какво точно става. — Къде се намирате вие?

Ние се намирахме в столовата, разбира се, и това също бе не по-малко известен факт, но тъй като никой не се осмели да го напомни на директора, същият още по-яростно се нахвърли върху нас:

— Какви хора сте и хора изобщо ли сте? Заради един комат сте готови за нула време да съборите сградата, която държавата вече толкова десетилетия гради, готови сте да отречете всичко, направено за вас, да зачеркнете, да оплюете, защото не знаете какво е нямане! Защото сте родени с биберон в устата и така мислите да го карате до края! Защото… — Тук директорът не можа да намери нови думички, но пък затова прибягна към значително по-красноречив жест: дръпна рязко ризата си, копчетата му се разкопчаха и над изпъкналото коремче срамежливо бялнаха леко окосмените му гърди: — Защото на вашите години ето в тази пазва имах само една шепа джанки за цял ден тичане подир кравата и ако мама намираше да ми сложи в торбичката малко сиренце, бях щастлив! Не съм знаел какво е електричество, не съм се нареждал на опашка за първо, второ и трето, само една шепа джанки! — съвсем истеризира той. — Но ние бяхме закърмени с труд, а не с биберон! Знаехме ние цената на хляба!

В столовата, както можеше и да се очаква, цареше мълчание, всички стояхме с хванати отпред ръце и с наведени глави като пред пресен гроб и всеки правеше за себе си изводи от мъдрата директорска изповед. За вечеря вече и дума не можеше да става. Половината от нас бяха готови не само днес, но дори, дни наред да ядат само джанки и да тичат подир кравата, затова кротката и съвсем изненадваща реплика на Ростислав прозвуча като светотатство:

— Нали нашите ни плащат храната — рече той. — Като не

вечерям, не мога да спя.

— Ето! — вдигна двете си ръце към небето Цончев, после свали дясната и заболе показалеца й в Ростислав: — Ето го бъдещия консуматор! Вижте го добре! Полюбувайте му се! Държавата му осигурила право да учи, да се развива, да спортува, а той е готов да я продаде за една паница леща! Но, не… Край! От днес никакви тренировки, ще седиш в пансиона като всички други! Никакви привилегии, никакви отстъпки! И ще ми напишеш писмо до родителите си, което още утре сутринта искам да подпиша!

В същия момент някъде някой си включи шалтера и насочените електрони хукнаха като луди към нашата столова. Сякаш плиснаха върху ни кофа със светлина и в тази светлина, кой знае защо, всички се почувствувахме голи-голенички. Начело с директора Цончев, който и без това си беше гол до кръста. Лелките моментално се разшетаха, на шубера изненадващо бързо се появиха готови блюда с полуготова храна, тези, които бяха наред взеха полагаемото се, а следващите припряно се подредиха в мълчалива редица и зачакаха. Джо обърна невиждащото си око към директора и за всеки случай изкомандва:

— Нихт шпрехен, бите!

Директорът пък на свой ред загърна разкопчаната си риза, огледа се, после щракна с пръсти и с чист разсилнически глас извика:

— Димкова! Дана Димкова!

— Тук съм — обади се Дана. Показа се от малкия салон на столовата точно както привиденията се показват на простосмъртните в телевизионните филми за недоразвити деца и без да помръдва устните си, кълна се в това, потвърди присъствието си:

— Ето ме.

Не бях забравил за нея, просто смятах, че все още не е тръгнала към трапезарията и въпреки всичко, гласът й ме разтърси, сякаш мен включиха в електрическата мрежа. Така ли ще е вече, помислих си още тогава, и ако ще е така, до какъв ли край ще го докараме, но директорът Цончев и този път не ме остави сам да решавам проблемите си, нареди:

— Храни се, без да приказваш! — хвана Дана под ръка и любезно й предложи изхода: — Имате телефонен разговор с Франкфурт на Майн. С баща ви.

Шокът можеше да бъде сравнен само с внезапно изригнал гейзер на мястото, на което стоеше Цончев. Никой никога не беше го чувал да говори с учениците на „вие“, той дори с учителите беше на „ти“ и смяташе това си отношение за крайъгълен камък на демократичната си

във висша степен политика. Да не говорим за споменаването на западногерманския град Франкфурт, за телефонния разговор и прочие… Единствено Дана възприе нещата като напълно нормални.

— Благодаря ви — тръгна тя пред директора и минавайки покрай мен, леко ме ощипа над лакътя: — Погледни в малкия салон!

Погледнах начаса, разбира се, но какво видях! В средата на масата ваза с цветя, около нея — две разтворени консерви „Сокра“, четири пълни комплекта прибори: нож, вилица и лъжица, под тях салфетки и зад два от комплектите — Германа и Попеско. Германа стегнат, ще кажеш че е завинтен за стола, Попеско пък разлят, потен, червен, сякаш току-що боядисан с водни бои.

— Настанявай се! — промърмори Германа. — Втасахме я.

Седнах му без много приказки, то нямаше и какво толкова да си кажем. Просто трябваше търпеливо да изчакаме, докато целият личен състав на гимназията се изреди хихикайки да ни види сеира, да ни запомни и да ни разнася, а също така да дочакаме и Дана, която се появи тутакси след последния сеирджия — с табла в ръце, върху таблата четирите блюда с полуготовата храна, сервира ги с почти професионална лекота, след това се настани на четвъртия стол и вежливо ни подкани:

— Е, господа, да започваме!

Господата започнаха кой както може, а Дана си остана така, сплела пръстите на ръцете си под брадичката, втренчила присмехулно черпите си очи във всеки един поотделно и във всички заедно. Сол!, промърмори по едно време Германа, тя скочи и подаде солницата от съседната маса. Оцет!, обади се след него Попеско, Дана придърпа и шишето с оцет.

— Ти да желаеш нещо? — обърна се след това към мен.

— Чаша вино — кимнах аз. — Защо не ядеш?

Дана изпъна крака под масата и се изтегна на стола, подчертавайки с дебел флумастер всяка фибра от тялото си, после отново сплете пръсти под брадичката си: Защото съм склонна към напълняване, не забелязваш ли? А виното ще получиш в неделя.

— Чак в неделя?

— Чак тогава. Ти нали си от съседния град?

— Тамошен съм — признах си.

— Имам един братовчед в местната казарма, войник, ще ме заведеш да го видя. Първи братовчед. Докато си говорим с него, ти ще пиеш вино.

Германа веднага се усъмни, че в тази картинка не всички бои са

истински, отмести напред чинията, която и без това бе вече опразнена, отръска ръце над масата и ги скръсти на гърдите си, като преди това още по-строго скръсти вежди над очите си. Попеско пък дори не вдигна глава, продължи да си пасе кротко, без и през ум да му минава някакво съмнение относно загадъчния братовчед-войник. Той си беше така подреден — щом като някой казва „Имам братовчед“, значи има. Ако те моли да го заведеш при него и това е в твоите възможности — заведи го. Аз, разбира се, по съвсем друг начин си представях тази вечер, както и своята историческа мисия, но все пак запазих присъствие на духа, колкото за още две-три хапки и чак след това, внимателно попивайки потта от горната си устна, попитах:

— Татенцето от Франкфурт ли ти поръча да го навестиш?

— Не беше татенцето, а брат ми — стрелна ме с очи над масата Дана. Все едно, че извади тесла и пирон, и ме закова с този пирон на стената. — Друго?

— Как си го представяш? — добавих другото.

— Съвсем просто. Ставаме към шест часа сутринта, ти ме чакаш пред шахтата за боклук, измъкваме се на бегом до автостанцията, купуваме билети за автобуса и след един час сме пред казармата. Връщането с такси. Мен има кой да ме прикрива, теб ще те прикриват мускетарчетата. Нали! — Дана извади пирона от мен и последователно го насочи към Германа и Попеско. — Нали така!

— Така — съгласи се веднага Попеско. Да не го изпревари някой още по-добронамерен.

— М-да-а… М-да-а, да… — разви набързо своето схващане по въпроса Германа. — Само че Брънджи е вече с поведение „три“…

— Не се предвижда залавяне — парира го Дана. — Прогнозата е слънчево време с леки съмнения за флирт между двама ни.

— Те прогнозите развалят времето — намръщи се още повече Германа.

— Разбира се, аз мога да помоля и някои друг — вдигна се изненадващо Дана. Говореше тихо, даже много тихо, но кънтеше из цялата столова. — Мога да помоля дори директора Цончев и съм сигурна, че няма да ми откаже, просто си мислех, че вие тримата повече заслужавате тази чест. Слънчевия! — довърши ме тя. — Един най-обикновен Ханс, заграден от лявата страна с пастор, а от дясната с полицай!

Ето, така бях принуден да зарежа всичко и да се изправя още първата неделя в шест часа пред шахтата за боклук, да поема с две ръце Дана и да я поведа към родния си град. Пансионът още спеше,

само откъм кухнята се чуваха приглушените гласове на подранилите лелки. Зимното небе беше паднало ниско, беше затиснало града. Само за минута ушите и главата ми измръзнаха, не помагаше нито вдигнатата яка, нито шалът. Опитах с подскоци на място, но спрях веднага — твърдата земя под мен кънтеше като празна зала. Свих се край един храст и зачаках.

Дана се появи за миг в светлината на крушката пред девическия пансион и моментално се скри в тъмното. После предпазливо, стъпка по стъпка, слезе към парка и спря нерешително досами мен.

— Дано! — подвикнах.

— Ох, тука ли си? — сгуши се до мене тя. Стана ми изведнъж топло, дори горещо. — Умрях от страх!

— Сигурна ли си, че точно днес трябва да ходим при този твой братовчед в казармата?

— Вече не знам, да ти кажа, май трябва. Слънчо — Дана за първи път ме наричаше така, — опасно е за теб сега. Ще ме преведеш само през шахтата.

— Разбира се, че ще дойда — хванах я за ръка аз. — Внимавай да не настъпваш сухи клечки!

Стигнахме до шахтата за боклук на пръсти и пак така на пръсти аз първи влязох в нея. Вонеше ужасно.

— Скачай! — поех с ръце Дана.

После отворих желязната вратичка към улицата, огледах нагоре-надолу и леко се спуснах. Едва тогава видях Парасков. Стоеше изправен ма ъгъла и ме гледаше не по-малко изненадан от мен.

— Бягай! — викнах на Дана и сам хукнах нагоре по улицата.

— Стой! — зина зад мен Парасков. — Стой, видях те!

Успях все пак да взема преднина, макар че той тичаше също добре, завих край централния вход, минах запъхтян покрай смаяния портиер и съвсем безсмислено се пъхнах в пансиона. От кого се криех, вече имаше двама свидетели на моя опит за бягство!

Тази година октомври тръгна да си отива какъвто си беше и дошъл — нито слънчев, нито дъждовен, пътник без багаж между началото и края. Никой не се разплака подир него, не се намери кой да му помаха с кърпичка. На празния перон останахме само ние двамата с Ростислав — той с двете си леви гуменки и със забраната да практикува любимия си спорт и аз — шушумига някаква, изоставен сам от себе си. В пансиона, слава богу, не се разчу нищо за нашия неуспешен поход към съседния град. Засега. Парасков все още мълчеше. А и Дана се държеше така, сякаш никога нищо не е било.

Вечерно време спрягаше масата с неизбежната „Сокра“ и с букета цветя, около нея смирено се настаняваха преданият на делото Попеско и недоверчивият Герман, тримата се хранеха мълчаливо, после си казваха по две-три думи и любезно стискаха ръцете си преди да легнат да спят. Ние с Ростислав по правило ползвахме съседната маса, обикновено с ученика Костов. Неговото присъствие се налагаше поради необходимостта най-сетне да се съчини писмото до родителите на Ростислав, изисквано настойчиво всяка сутрин от директора Цончев и абсолютно задължителната деликатност на текста, тъй като щеше да бъде четен от доста възрастни хора, родили момчето си на стари години и безмерно влюбени в него. „Мили мамо и татко — предлагаше Костов, — гладът приспа разума, но това бе само един момент на слабост, само една дребна джанка от множеството джанки в детската пазва на директора.“ „Не става — отхвърляше отчаяно с ръка Ростислав. — Те никога не са ме оставяли гладен.“ „Разберете и опростете! — навираше луничавия си нос между двама ни ученикът Костов. — Блажени са милостивите, защото те ще бъдат помилвани!“ „Не става — клатеше глава Ростислав. — Баща ми е активист в дружеството на атеистите.“ „Битието определя мисленето! — удряше ядосан Костов по масата. — Тялото е двигател, който не може без гориво! Особено при един спортист.“ „Не става — бърчеше нос Ростислав. — Винаги са ми казвали, че идеята за нещата е по-велика от самите неща. Не ме обърквай!“ „Ама какъв човек си ти бе? — вдигаше ръце Костов. — Нито с бога, нито с дявола, нито с тези, дето ги отричат!“ „Обикновен човек съм аз — криеше срамежливо очи Ростислав. — Мечтата ми е да стана републикански шампион.“

Моето участие в тези дискусии се свеждаше до няколко колебливи обаждания, в повечето случаи напълно излишни. Духом аз бях изцяло все още във вонящата шахта за боклук, кротката почуда от невероятния и упорито преследващ ме в последно време малшанс отдавна бе отстъпила мястото си на два бръмбара, които упорито се гонеха в главата ми. Внезапното изчезване на маестро Найденов прекрати временно репетициите, така че и този път за спасение ми бе отрязан, тънките дипломатически опити за сближаване на отново появилата се Марина само засилваха глухата неприязън към всяко същество в рокля. Предложението на Ростислав (стигнал най-сетне до някакво споразумение с ученика Костов относно съдържанието на текста) да прескочим до неговото прекрасно място за плуване и закаляване през зимата ми дойде като манна небесна, приех го начаса, без много да му мисля и сега, като превъртам лентата, си спомням

дори, че и денят беше чудесен — целият в благо жълто, посипан със слънчеви квадрати.

Пристигнахме бързо, мястото се оказа каналът, по който водата се отделяше от реката, за да влиза в дългия три километра тунел към юзината на малката водноелектрическа централа в парка. Ростислав свлече дрехите си накуп, гореше просто от нетърпение да ми покаже предимствата на своята система. Аз се разхвърлях бавно, двата бръмбара в главата ми изненадващо бяха спрели своя бяг и вместо тях колебливо просветваше червена лампичка.

— Студената вода пречиства душата и дава покой на тялото — топна краката си Ростислав. — Блажени са чистите по сърце, защото те ще видят бога.

— Нали баща ти е активист в дружеството на атеистите — седнах до него аз. Водата ме парна до коленете. — Откъде познаваш блаженствата?

— Ми то е така — пусна се внимателно по течението Ростислав. Студът наряза дишането му на късове, гласът му отведнъж стана хрипкав. — В къщата на атеиста се говори само за бога. И обратното. Ти не знаеш ли?

— Излизай! — скочих аз. — Излизай веднага!

Ниско над канала, на два-три метра преди водата да потъне в тунела, минаваше малко мостче, Ростислав се хвана за него, вдигна се като на висилка и стъпи отгоре му. Там предварително бяхме оставили хавлиена кърпа, с която той веднага затри яростно посинялото си тяло, докато кръвта отново тръгне по вените. После приклекна няколко пъти, разкърши ръце и, подивял от свежи сили, викна колкото му глас държи:

— Радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на небесата!

— Това къпане май не ти се отразява много добре — цопнах във водата и аз. Пресякох се като прясно мляко, зъбите ми затракаха подобно кастанети. Едвам се докопах до мостчето. — Ако те чуе Тишлер — продължих по инерция, вече върху мостчето, като внимавах да не си отхапя езика, — ако те чуе геносе Тишлер, много ще има да се чуди.

— Не му обръщай внимание — подаде ми хавлиената кърпа Ростислав. — Той също е бил вярващ, и то силно вярващ. Както и баща ми. Чувстват се обидени нещо, затова така яростно хулят бога.

По върховете на дърветата изведнъж пролази вертолет, ръсна някаква отрова, врътна дупе и запърпори към града. Водата в канала

трепна леко, настръхна сякаш, след това пак тръгна по пътя си. Под слънцето мина тънък, прозрачен облак.

— Хубаво ли е да си влюбен? — тръгна отново към началото на канала Ростислав. Изръси го като лятно небе градушка, мина и замина. Аз тъкмо навличах панталоните си.

— Защо питаш мен?

— Ми защото си влюбен, това всички го знаят. В Дана, как действа системата за закаляване?

Системата действаше отлично, в душата ми наистина бе светло и чисто като в храм със сто запалени свещи, но сега Ростислав, кой знае защо, духна свещите, стана мрачно и замириса на мухъл.

— Не съм влюбен — казах. — Това, което знаят всички, невинаги е вярно.

— Ти не си герой, не знам дали си забелязал — плъзна се по водата Ростислав. — Нито пък аз. Нито който и да е от нас. Шушумиги сме, Ханс.

— Спри! — скочих аз.

— Страхливо започваме живота си — подмина мостчето Ростислав, обърна лице към мен и в същия миг то се изкриви от болка: — Кракът ми нещо, Ханс, Ханс, кракът ми!

— Излизай! — изкрещях.

— Схвана се! — вдигна ръка да се хване за ръката Ростислав, но тя се отрони и течението го засмука в тунела заедно с две-три опадали листа и една подгизнала, мързелива клечка.

И досега не съм сигурен видях ли, не видях ли очите му, преди да го глътне водата, всичко бе толкова невероятно, някакъв глупав, безсмислен кошмар. Усетих се чак на алеята в парка, близо три-четири километра отдалечена от канала, мярнах тичащите с разтворени ръце срещу мен хора и други зад тях, наизлезли пред входа на градинската бирария, различих сред всички рошавата, червендалеста глава на маестро Найденов, чух вика му: „Холдън, момчето ми!“, после някой ме сграбчи отзад, затисна ме на земята и от всички останали ми силици аз успях да подредя само две думи, без които животът ми по-нататък би бил немислим: „Спрете юзината!“.

Ноември

Погребението на Ростислав беше в понеделник, първи ноември. Във вторник директорът Цончев нареди да се свалят некролозите и всички да се подготвят за традиционната годишна учителска среща.

По същество тази среща представляваше едно сборище на около двеста-триста средни на възраст, предоволни, леко префърцунени хора с десетина озлобени, уморени, отчаяни от работата си учители и още толкова възпитатели. По средата заставахме ние — любимите деца, от една страна, и непокорни възпитаници, от друга страна, а високо над всички ни, върху пиедестал от звания, титли и административни длъжности, пъчеше коремче директорът Цончев. Неговото задължение към петимната за добри думи аудитория се изчерпваше с традиционната едночасова реч в театралния салон, в която на родителите се обясняваше, че не някой друг, а именно ние сме техните деца, че те не са случайни хора, щом техните деца учат точно в тази, единствена по рода си в страната гимназия, че няма по-трудна възраст от нашата и само благодарение на личните му качества и на личните качества на преподавателите ние все пак сме това, което сме. Цончев беше демагог от голяма класа. Мааше яко с баданарката и оставяше у всички маминки и татковци най-добри впечатления както за себе си, така и за техните потомци, а след това тихо се оттегляше в директорския кабинет, предоставяйки на класните ръководители да кажат истината. И те, бога ми, не я премълчаваха. С изключение на геносе Тишлер.

Аз отдавна бях забелязал страха на този човек от всяка вярна дума, предпочитанието му към евфемизмите или, още по-точно речено, паническото му бягство от реалния живот, но този път той, както се казва, надмина дори себе си. Краткото му експозе очерта набързо един прекрасен, обобщен образ на нашия клас, нарисуван целият в розово и ограден с лилави винетки, бременността на Верка и смъртта на Ростислав потънаха дълбоко в тресавището на един куп термини от рода на „успеваемост“, „фронтално изпитване“ и прочие, вината за невероятната глупост на Джеки отнесе дългото му пребиваване в Германиите, а пък изгарянето на неговия чин, представете си, се оказа наистина моят стремеж към „топло бащино огнище“. Тишлер

говореше на немски, наше задължение беше да превеждаме словата му на български, но баща ми отдавна владееше този език значително по-добре от мен, така че нито можех да го заблудя, нито да спра по някакъв начин реакцията му. Той просто попита дали гимназиалната администрация е доволна от сумата за чина в петорен размер и след като получи положителен отговор, помоли да бъдем освободени — аз, той и майка ми. После, без да дочака разрешение, ни измъкна навън. На чист въздух.

Баща ми имаше свое, коренно различно от това на Тишлер виждане за възпитанието на подрастващите, както и за ролята на християнската религия за възпитанието на човечеството. Според него християнството, като всяка вяра, в ранните си години носело на хората надежда за равенство и справедливост по всички правила на обществения напредък, след това се бюрократизирало, пак по същите правила, изчерпило възможностите си да убеждава и пипнало тоягата, за да стигне до наши дни вече полумъртво, но с висока антикварна стойност. Би било глупаво, често повтаряше той, да не познаваме поне в основни линии една религия, държала две хиляди години света под чехъл. Нашето бъдеще е проектирано в нашето минало. А там не всичко трябва да бъде задраскано, продължаваше баща ми, и най-малко възпитателния ефект на родителските плесници! След което и сега не пропусна да ми врътне два забележителни шамара, не защото съм изгорил чина, а за да не изгоря още един, изчака минута-две, докато се убеди, че вече съм нов човек и смело ни поведе към градинската бирария.

Още със самото сядане поръча порция кебапчета на майка ми и двойка порция на мен, заболе пред себе си две халби бира и намръщен пристъпи към най-неприятната за него част от родителските му задължения — въпроса за моето образование.

— Сега в кой клас си? — попита.

— В девети.

— Значи си голямо момче.

Толкоз. Миналата година по същото време и по същия начин се осведоми, че съм в осми клас, а по-миналата, че съм в подготвителен. Познания напълно достатъчни, за да си пие спокойно бирата и да отстъпи инициативата на майка ми, която на свой ред като по списък провери кашлял ли съм, кихал ли съм, кога ни сменят бельото, ваксинирани ли сме против върлуващата в страната вирусна мигрена.

— Как стана с Ростислав? — прекъсна я по едно време баща ми.

— Не знам — казах и наистина вече не знаех, макар да бяха минали

някакви си пет-шест дена. Никога не съм предполагал, че Ростислав е толкова крехък и мъничък, почти дете сред цветята. Родителите му наистина бяха възрастни хора, дядо и баба, дядото седеше на стол до ковчега, положил кротко длан върху челото на сина си, а бабата стоеше изправена зад него, милваше го нежно по главата и гледаше с кух поглед тъжната редица на прощаващите се съученици. Всички ние виждахме за първи път на живо смъртта, но не това бе най-ужасното. Тук просто нямаше повече какво да се направи. Смъртта се оказа невъзможността да се направи каквото и да е друго нещо. Край.

— Наистина ли си бил с момиче, когато там с чина? — посегна към втората си бира баща ми.

— Сам бях — смънках аз.

— Правилно! — Този път баща ми ме плесна съвсем мързеливо зад врата, колкото да не е без хич. — Трябва да пазиш честта на жените, защото те самите никога не си я пазят. Коя е Дана?

Ако в този момент ми се беше явил самият Исус Христос с категоричната забрана да не пожелавам къщата на ближния, нито жената, нито осела му, нямаше да се шашна така. Може би дори щях да го възприема като значително по-нормално от въпроса на баща ми, защото аз действително желаех Дана, макар и не от комшиите, но откъде можеше баща ми да знае това?

— Тя не е за теб — спокойно допи бирата си той. — Нито пък театърът, с който си се захванал. Животът е значително по-труден, отколкото си представяш, на бездарниците е отредено място в партера, иначе ги погубва или комплексът за малоценност, или болната амбиция. А ти си бездарен. Запомни това. Не се лишавай сам от илюзията, че участваш в нещата, гледай си спокойно отстрани, то също има своята прелест.

След подобни напътствия свестен човек би трябвало да зареже всичко и по права линия да се гмурне в първата кръчма, където да прекара остатъка от живота си. За мен беше още по-лесно, аз бях вече в кръчмата, та можех кротко да си остана там, но все пак инерцията се оказа по-силна. Първо се върнахме в пансиона, за да присъстваме на литературно-музикалната програма, после изпратих любимите родители на автогарата, на връщане минах през читалището, по предварително депозирана, писмена молба на маестро Найденов, преписах си графика на репетициите и когато този отвратителен ден най-сетне склони да се скрие зад хълма над града, намерих сили дори да вечерям.

Германа и Попеско липсваха, вероятно освободени от директора да

побозаят още малко върху майчини гърди, но пък за сметка на това Дана и Марина бяха налице. При това на една маса. На нашата маса. Седяха една срещу друга пред куп всевъзможни деликатеси, като се почне от чер хайвер, та чак до бадемови ядки в сладко от ягоди, гледаха се предано в очите и се заливаха от див кикот на всяка дума. Моето сядане сряза на две някаква твърде отдалечена от представите за здрав морал история — в стаята тъкмо влизаше гол-голеничък мъж на средна възраст. И с такова коремче — заобли една крива пред себе си Марина, за да продължи, сякаш никога през живота си не сме се разделяли — все сме били на тази маса:

— Черният хайвер върви по-скъпо от златото. Най-малко заедно със златото. Папкайте!

— Аз пък сутринта най-случайно срещнах на Слънчевия баща му — бодна две-три зрънца Дана. — Хубав мъж.

— На Брънджи? — ококори се Марина.

— М-мъ… — кимна Дана.

— На Ханс?

— Да.

— На Иван?

— На същия.

— И какво си говорихте?

— Попита ме на колко съм години, отговорих му, че наближавам седемнадесет, той ме претегли набързо с поглед и каза: „Вече си голямо момиче.“

— Само толкова?

— Толкова. Жена му така го дръпна, без малко да му откъсне ръката. Той често ли й изневерява? — обърна се Дана към мен.

— Всеки ден — станах аз. — По два пъти. Към десет сутринта и към четири следобед.

— Чакай! — спря ме Марина. — Найденов намери ли те?

— Това не е твоя работа! — креснах. — Не се завирай навсякъде!

— Покани ме — изтегна се на стола Марина. — Покани ме да играя в пиесата заедно с теб. Проститутката.

— Какво?

— Проститутката, която те прибира, когато няма къде да спиш. Тази, дето ти дава липсващата майчина топлота и единствена разбира самотата ти — така ми го обясни.

— Ти си луда.

— И аз съм луда — обади се Дана. — Мен също ме покани. Имам чисто излъчване, направо съм незаменима в ролята на сестра ти

Фийби. Самата аз съм Фийби. Селинджър имал предвид мен, когато е създавал образа на Фийби.

— Съгласи ли се? — попитах. Гласът ми изчезна някъде, стопи се, та повторих: — Прие ли да играеш?

— Не — отряза Дана. — Не се съгласих. Аз не мога да бъда твоя сестра.

— Аз пък се съгласих. Приех — засмя се Марина. — Ти имаш нужда от мен. Всъщност не ти, а твоят герой, заради него се съгласих.

После вече не знам какво стана, сигурно съм си легнал, щом на другия ден се събудих в леглото, при това с пижама, поспал съм, посънувал съм, колко му трябва на един болен дух в едно здраво тяло. Речта на директора Цончев бе посветена на току-що завършилата родителска среща, тя отмина, подчерта нееднократно той, и никой не бива да забравя това!, сега ни чакат трудови делници, чака ни учение, учение и само учение! Геносе Тишлер повтори мотамо същите думи, само че на немски. От днес вече ние сме вашите родители, вирна арийската си брадичка Тишлер, а вие сте нашите деца! Запишете новата тема:

ГРАВИТАЦИЯ ИЛИ ЗЕМНО ПРИТЕГЛЯНЕ. ЩО Е ТО?

— Може ли един въпрос? — вдигна ръка Джеки.

— Говори! — разреши Тишлер.

— Начи, такова: първо Верка, изгориха ми чина, Ростислав се удави, аз пак съм сам. Всички са по двама, аз съм сам. Как да го разбирам?

— Драган — тръгна в атака с истинското му име Тишлер, — ти съвсем не си сам, около теб сме ние, твоите другари и приятели. Протегнеш ли ръка напред, ще срещнеш подкрепа у Станка и Цанка, обърнеш ли се назад — там са Филип и Нина, защо драматизираш нещата?

— Начи, такова — продължи мисълта си Джеки. — Не чувам ли дишане, все едно не съм жив. Иван ми изгори чина, има задължения към мен, нека се сместя при него.

— Ние живеем в демократично общество — разгъна се като параван Тишлер. Зад параван скри консервативната си, неотстъпчива душица, а над него остави само две сини очички, опулени едни такива, вещественo доказателство за неоспорима демократичност. — Ако Иван е съгласен да седите трима на един чин, нямам нищо против.

Джеки това и чакаше. Завърши набързо мисълта си: „Начи, такова…“ взе двете си тетрадки с преписаните преди време уроци и

моментално се намести между мен и Попеско. Като кокошка в полог. Идеално място, каза, ако ме оставят тук, може и до университета да стигна. Нали нямаш нищо против?

— Нямам — погалих го аз по кратуната. — Много ми е драго.

— От всяко положение има изход, деца — веднага придърпа чергата към себе си Тишлер. — Запомнете този случай! Когато пораснете, примерът на солидарност и приятелство, демонстриран по великолепен начин от вашия съученик Иван, ще ви бъде от полза. А сега да се върнем на темата „Защо сме неотделими от земята?“.

Вторият час принадлежеше на точните науки или по-вярно на учителя по математика Баръмов.

— Ти какво правиш там, бе? — подгони той Джеки още с влизането си. Дори преди да остави пергела и триъгълника на масата. — Къде си се наврял?

— Начи, такова… — опита някаква адвокатска защита Джеки, но Баръмов не го остави да се доизкаже:

— Веднага на твоя чин! — нареди. А след това се коригира: — Не, на дъската! Всичко за лемата!

Тонова нахлу в третия час стремително, както винаги, опъна шия два-три пъти да се убедим, че все още не е забравила тика си, и без никакви предисловия затисна Джеки:

— Геносе Тишлер ми разказа някаква трогателна история за твоята самота и за великодушния жест на Иван. Защо не си при него?

— Начи, такова… — запелтечи Джеки. Ушите му клепнаха като на бито псе.

— Не, моля ти се! — прекъсна го Тонова. — Не ми се оправдавай! На теб просто не може да ти се угоди. Имала съм какви ли не ученици, но такова опърничаво дете, никога. Бъди добър да си заемеш мястото до Иван и се опитай да оценяваш по достойнство това, което другите правят за теб! Всъщност първо ми кажи всичко за Яворов! И без това днес сутринта си мислех за теб.

Парасков ползваше рядко класната стая, обикновено преподаваше теория направо на терена, но този ден навлизахме в нова материя — тенис на корт, и за да ни въведе във всички правила на играта, му трябваше черна дъска. Намъкна се с две ракети под мишница и моментално сцепи едната в главата на Джеки.

— Дивак такъв! — развика се Парасков. — Навсякъде по света учениците седят по двама на чин, той ще ми измисля нови моди! Пуяк с пуяк!

— Начи, такова… — вдигна ръка да се защити Джеки, обаче

Парасков не си поплюваше:

— Млък! — рече. — Млък, че като ти шибна един форхенд, ще се намериш направо на корта!

Последния час по правило винаги поемаше геносе Тишлер. Нещо като рондо — той ни започваше, той да ни довърши.

— Драган — начена благо Тишлер. Сините му очички припърхваха от огорчение. — Ти ни помоли за нещо и ние се опитахме да те разберем. Осигурихме ти място сред твоите другари. Не позволихме на самотата да остави белег по твоето младо сърце. А сега какво виждам? Отново си се настанил на твоя чин. Значи е било каприз, Драган, значи чувството, на което сме повярвали, е било само един каприз. Една лъжа.

— Ще те убия! — изправи се на български Джеки. — Ще те заколя като пиле!

— Бите? — сложи ръка на ухото си Тишлер.

— Той каза, че е нещастен — изпревари поредната заплаха на Джеки ученикът Костов. Изпревари я, но все пак тя последва:

— На късчета ще те нарежа, фалшификатор такъв!

— Чувства се измамен — преведе ученикът Костов. — Цял ден го мотат нагоре-надолу, а освен всичко му писаха и три двойки.

— Мамицата ти ще разгоня! — разкрещя се Джеки.

— Нервна криза — намесих се най-сетне и аз. Хванах здраво Джеки за ръцете преди да го поведа към изхода. — Хистерия. Наследствена обремененост. Целият им род е такъв.

— Ах, зо… — заклати конската си глава Тишлер. Стана му ясно. — Понапръскай го с малко вода!

Джеки можеше да ми се изплъзне, когато си поиска. Макар и с една глава по-нисък, беше два пъти по-як. Пуснах го веднага след като вратата се затвори зад нас, той ме изгледа кръвнишки и сам хукна към чешмата. Почакай!, опитах се да го спра, какво толкова е станало? Гадина си ти!, озъби се Джеки, подмазваш се на даскалите. Спасявам те, тръгнах след него аз, спасявам те от изключване. Пръждосвай се!, отряза ме Джеки. Спасявай себе си!

И се намъкна в пансиона.

Звънецът удари кажи-речи веднага след него, почти го плесна по дупето, по плаца бодро запълзяха ученици, залепиха се на пейките като листни въшки. Българските учители поеха към града, където ги чакаха за обяд, за аперитив или просто за приятелски разговор, немските учители се навряха в къщичката си, не пропускайки да си стиснат ръцете, преди всеки да се отдели в неговата си стая. На

арената излязоха възпитателите, този ден воглаве с Бицевска.

— Деца! — плесна с ръце тя. — Стройте се по класове! Токът отново е спрял и ще обядвате на две смени. Първо най-малките.

Вятър ме повя на бяла кобила, зарязах всичко и тихомълком потеглих подир българските учители. Още помнех двете леви гуменки на Ростислав, внимателно заобикалях стъпките им. Ето, тук ми спомена за първи път своята система за закаляване, там, на крачка преди ъгъла, поднови поканата си, зад малката чупка, образувана от някаква случайна сграда и масивната постройка на читалището, подскачаше вечер, докато свършат моите безкрайни репетиции. Минавах на пръсти покрай спомена за Ростислав, отивах някъде сам. В кръчмата отивах.

— Холдън, момчето ми! — изправи се срещу мен маестро Найденов. Не бих казал, че ме изненада, направо си го очаквах. — Холдън, миличък, какво правиш тука в ни едно време?

— Вас търся — седнах срещу него аз. — Имам проблеми.

— Мен? — Найденов хълцукна, наведе се през масата и бодна пръст в гърдите си: — Мен лично?

— Именно — потвърдих.

— Една лимонада за малкия! — щракна с пръсти към шубера маестрото, после изведнъж пребледня, само за миг стана като бял лист хартия, хвана се за корема и сгънат на две изтича към тоалетната.

Понечих да тръгна след него, но кръчмарят ме спря:

— Трай!

След това ми наля лимонада в чаша. Отвисоко, да се дегазира.

— Сега ще се върне.

По околните маси, вперили безизразни погледи в кръстосаните си крака, седяха още две-три пияндета, гладко избръснати, с мокри, сресани назад коси, всеки боднал по един голям гребен в задния джоб.

— Той сега ще се върне — присъединиха се към кръчмаря те. — Язвата го мъчи.

— Язвата — настани се отново срещу мен Найденов. Беше повръщал дълго и мъчително, можех да преброя капилярите по очните му ябълки. — Язвата ме мъчи. Кажи!

— Поканили сте Дана и Марина — казах. — Търсете си друг Холдън!

Маестрото не реагира никак, сякаш изобщо не чу моята декларация. Щракна отново към шубера: „Една гроздова с лимонада!“, кръстоса крака да не се различава от другите и дълго човърка с нокът някаква умряла пеперуда, свряна между гетинакса и металния плот на

масата. Лицето му си връщаше нормалния цвят на талази — кръвта дойде първо в носа, Найденов подсмръкна, гаврътна половината от ракията и наведе глава. Като я вдигна, скулите му също бяха почервенели, той посегна към останалата ракия, но сега не наведе глава, а вирна брадичка към тавана. Изчака така десетина секунди докато моравото слезе някъде около врата му, оригна се здраво, без малко да събори оплютата от мухи електрическа крушка над нас, после леко започна да зачиства с поглед насрещната стена преди да го бодне в мен: „Мм, даа…“ В началото гласът му го нямаше никакъв, гъгнеше, отъркваше се в думите да свали ръждата, но постепенно укрепна, стъпи здраво на крака, разкърши рамене като моряк в пивница: „Мдаа… Значи ето какво било! Ето, точно тук моята теория винаги се пропуква в практиката, ето, точно това очаквах, за да разбера правилен ли е бил моят избор. Защото, кой си ти, всъщност? — удари с юмрук по масата Найденов. — Един най-обикновен правен — недоправен пикльо, наречен някога от баща му някак си и повярвал само за половин месец репетиции, че между него и Холдън Колфилд — събирателният образ на едно цяло поколение, еманацията в творчеството на един велик писател, няма никаква разлика! Кой си ти да ми дириш сметка кого съм поканил и не ти ли минава през ума, че в твоя скапан животец, в окаяната ти биография на еднодневка търся аналогии на велики образци? Кой си бе?“ — подскочи маестрото.

— Иван — смънках. — Аз съм Иван.

— Кой? — едва не завря ухото си в устата ми Найденов. — Това яде ли се, пие ли се или може да си го купя от магазина? Иваан… — проточи той — Първаан, Драгаан… Номер 425-ти… Номер 718-ти… Безличност! Личности има само в изкуството, мърльо, животът копира, а ти дори не си почнал още да живееш! Още не ти е опадала перушината, а вече искаш фирма да си сложиш! Десет души! — развика се той — Най-много десет души ма тая окаяна земя имат право да се представят с името си! И те са мъртви! Да не ги тревожим! Колкото до теб, ти си просто някакъв биологичен факт, случаен продукт на случайно увлечение и тъй като няма нито прераждане, нито бог, аз се явявам в случая нещо като двете, давам ти възможност поне за миг да вдъхнеш от въздуха на вечните, да надникнеш в отвъдното и да прозреш собствената си несъстоятелност. Защо ми се дърпаш? — затропа с крака под масата маестрото. — Вие сте глината, аз съм пръстите, Селинджър е душата… Нали си бил с Марина, когато те отървавах от милицията, нали заради Дана си готов да подпалиш цялата гимназия, на мен ми трябват чувства, истински чувства! А не

преструвки! Трябва ми скръб, щастие, любов, разкаяние, раждане, смърт! Това са моите материали. Защо ми пречиш?

— Остави момчето, Найдене — кротко се обади кръчмарят. Беше се изправил до шубера и триеше мокрите чаши с пешкир досущ като всички кръчмари по света във всички филми, където се налагаше да се появи кръчмар. — Ще има време, защо му наливаш с кофата?…

— Да има да попие, да има да се изпари и пак да остане — затова! — вдигна пепелявия си пръст маестрото. — Ти не се бъркай, ами дай една гроздова! А ти се омитай! — Пръстът слезе надолу и се заболе между ребрата ми. — Утре те искам на репетиция заедно с Дана и Марина, дъртата проститутка, която те направи мъж, и нежно обичащата те сестричка Фийби! Изчезвай!

— Няма да дойда! — вдигнах се аз. Тръгнах с гръб към вратата, опипвайки с длани пътя си. — Нито утре, нито вдругиден, нито когато и да било!

— Ще дойдеш, ще дойдеш! — подвикна след мен Найденов. — Изкуството е единственият узаконен приют за самотници, само вечните „десет“ са можели да казват „Няма!“ Ще дойдеш — уморено повтори той. Главата му клюмна като подсечена, само след миг щеше да заспи на масата. — Ще дойдеш, за съжаление.

Обаче аз все пак не отидох. Така се случи.

На следващия ден утринната гимнастика бе поверена в ръцете на неуморимия Парасков, което означаваше освен обичайните „лява ръка-десен крак“ и т.н. и задължителен крос за момчетата. Преди кроса той ни строяваше по четирима в редица с категоричното нареждане „Голи до кръста!“, ние нахвърляхме на един куп куртки, ризи и потници, после отново се строявахме в същия ред и свивахме ръце в лактите, затиснали с длани изпъчените си гърди, преди покорно да хукнем след него. Маршрутът никога не се променяше: централният вход на гимназията — порталът — оградата на спортната площадка — лечебницата — улицата под каменната стена към града — отново порталът — централният вход. Тук Парасков командваше: „Вдишвайте! Издишвайте!“, докато посинеем от кислород, опипваше на всеки гърба да се убеди, че няма нито един сух и, най-сетне доволен, разрешаваше: „Можете да се навличате!“

Този път намерих дрехите си по-бързо от обикновено — бях се изхитрил да ги оставя малко встрани. Вече се загащвах с наметната на раменете куртка, когато множеството голи до кръста, обвити в пара тела изведнъж се залюля, затрептя в концентрични кръгове, сякаш камък цопна в застояла вода, а в средата, на мястото на камъка, с

вдигнат над главата си юмрук се изправи Германа:

— Стой! Никой да не мърда!

— Какво има, бе? — наплю брадата си Парасков. — Станало ли е нещо?

— Няма ми парите! — вдигна още по-високо юмрука си Германа. — Две по десет и едно пет. Двадесет и пет лева.

— Строй се! — ревна побеснял Парасков. Главата му остана само на едни вратни жили. — Всеки с дрехите си!

Представлението се разиграваше пред традиционната за подобни кросове публика — девическият състав, немските преподаватели, българските учители, директорът Цончев — и всяка от изброените групи реагира посвоему. Момичетата млъкнаха сгушени една в друга, всички заедно с тъмните си престилки и с белите си якички някак изведнъж заприличаха на една-единствена жена. Така се оформи централното ядро, в лявата част на което веднага заеха места представителите на прогресивната германска интелигенция. Там се мълчеше и се гледаше строго. Отдясно, криво-ляво, с деликатно боричкаме за по-предна позиция се настаниха нашите хора, а над всички; както се полага по закон божи, остана другарят директор.

— С него! — нареди той кратко, скръсти ръце на задника си и се повдигна на пръсти.

— С мен! — повтори заповедта Парасков към Германа. — Имаш право да бъркаш по които си искаш джобове.

Повечето от момчетата стояха все още голи до кръста, стиснали под мишници дрехите си, останалите бяха облечени криво-ляво — един по потник, друг по риза. Кротувахме си мълчаливо, застинали като в някакъв паноптикум и никой не можеше да срещне погледа на другия, защото всички гледахме с тих ужас щръкналите уши на Германа. Той имаше изключително жалък вид.

— Започни! — придърпа първия от първата редица Парасков.

Германа дръпна ръката си като опарен, но Парасков безмилостно го подпря отзад, накара го насила да пъхне пръсти в горното джобче на куртката, а след това и в другите два джоба. При втория ситуацията се повтори в малко по-омекотен вариант, при третия Германа вече сам започна да човърка из дрехите, продължавайки нататък с почти професионален опит. Постепенно погледът му си върна обичайната твърдост, ушите му поомекнаха, заприлича на себе си. Втората редица пребърка за учудващо кратко време, недоверието и озлоблението му растеше просто пред очите ни. После мина два пъти по третата и два пъти по четвъртата редица, докато накрая стигна до последния от

петата редица. До мен.

— Няма ги — сбърчи нос Германа и обърна глава към Парасков. — Потънаха в земята.

— Как така ги няма? — наежи се учителят по физкултура. — Още не си преровил Иван.

— Е…

— Какво „Е“?

— Тук не могат да бъдат.

— Защо? — Парасков мина две крачки напред и се изправи зад мен с ръце на кръста. — Значи във всеки от нас могат да бъдат, а в Иван не могат да бъдат? Значи всички ние сме потенциални крадци, само този тук е чист като сълзица? Ровичкай! — зина с цяло гърло той. — Ровичкай най-основно, че те утрепвам на място!

— Извинявай! — посегна към горното ми джобче Германа. Там имаше една цигара, но пръстите му се направиха, че не я виждат. После с две ръце бръкна в двата ми странични джоба и моментално прежълтя като лимон. Стана си чист китаец — обличай му дочените дрехи и го пускай да работи в комуната.

— Какво ти има, бе? — протегна глава през рамото ми Парасков. — Намери ли?

— Не — едва разлепи устни Германа. — Само една снимка.

Сега беше мой ред да се окитайча и аз го сторих на секундата. В джоба ми не можеше да има никаква снимка. Каквато и да било снимка. До този момент бях се снимал доброволно един-единствен път, колкото да получа документ за самоличност. Изпитвах органическо отвращение към запечатания миг, най-тежко изпитание в живота ми бе разглеждането на семейните албуми. Но снимка все пак имаше.

— Дана — вдигна я високо да видят всички Парасков. Обърна снимката по гръб и отчетливо прочете: „На Слънчевото момче с любов. Д.“

В първия момент си помислих следното: ето, мой човек, така горе-долу изглежда смъртта! Не е толкова страшно. За миг мярнах Германа и прочетох в погледа му абсолютно същите думи. Дори с една идея отгоре: Земьо, отвори се! Но нито моят, нито неговият въпрос се уреди. Останахме си да стърчим един срещу друг пред очите на цялата гимназия, остана си и Парасков със снимката в ръка, малко поуплашен, малко стреснат от собствената си низост, съвсем малко. Имаше наистина някакво всеобщо объркване, но то мина като пролетен вятър.

— Дай тука снимката! — защипа я с два пръста директорът

Цончев, после високо разпореди: — Всички по класните стаи, Дана при мен!

Дана се отдели от редиците моментално, вирна брадичка и, без да бърза, закрачи пред директора, другите се намъкнаха подир тях в сградата на гимназията, само нашата окаяна паралелка остана в разреден строй пред централния вход. Геносе Тишлер ни помъкна сломен към църквицата, от цялата му арийска гордост беше артисало колкото за едно малко арийче. Настанихме се криво-ляво по чиновете, извадихме тетрадките и зачакахме бурята. Аз стърчах като гръмоотвод над всички, готов да поема светкавиците, както би било редно, Попеско подсмърчаше до мен, зачервен повече от всякога, отпреде ми се мяркаше потният тил на Джеки. Стараех се да не мисля за нищо, най-малко за Германа, а Германа правеше всичко възможно да му обърна секунда внимание. Ушите му отново щръкнаха като на куче, снишкаше глава зад гърба на Първан и тихо подвикваше: „Ханс, ей Ханс!“ По едно време протегна крак и силно ме ритна в глезена, после яростно откъсна лист от тетрадката си, надраска нещо по него и ми го подхвърли. „Пребъркай си сам джобовете! — пишеше там. — Пребъркай ги и ще ме разбереш!“

От половин-един час аз, меко казано, ненавиждах Германа, но все пак зарових пръсти в двата си странични джоба. И само някаква висока сила ми помогна да не припадна, да не се срина като торба между чиновете. В десния си джоб съвсем отчетливо напипах две банкноти по десет лева и една от пет. Парите на Германа. Опипах инстинктивно куртката си, нямаше никаква грешка. Смачканата цигара си кротуваше в горното джобче, второто копче отдолу липсваше, подгъвът зееше разпран.

— Иван — извади ме като с тирбушон от вцепенението ми геносе Тишлер. — Какво смяташ още да направиш, за да достигнеш границите на нашето търпение?

В стаята настъпи оная тишина, която сме свикнали да наричаме мъртва, дори вечната муха не забръмча по нито един от прозорците.

— Докога, Иван, ще ни поднасяш изненади от най-невероятен вид? — все така благо продължи Тишлер, вече изправен пред дъската, с тебешир в ръка. — Засега разполагаш с поведение среден „три“ (И той прилежно изписа на дъската „Среден «3»“), но при създадената ситуация, в която както обикновено намери за необходимо да бъдеш главен герой, имаш всички шансове тази оценка да се закръгли на слаб „две“. (Тишлер старателно изписа под тройката „Слаб «2»“). Което и на немски, и на български означава изключване от гимназията.

— Намаляваме като на война! — рипна ученикът Костов.

— По-скоро бих го отнесъл към законите на естествения подбор — махна му с ръка да седне геносе Тишлер. — Но това ще реши близкото бъдеще. Запишете новата тема:

КВАНТИ И КВАНТОВА ТЕОРИЯ

ХИПОТЕЗИ, ДОКАЗАТЕЛСТВА ВЪЗРАЖЕНИЯ, ОТКЛОНЕНИЯ

След Тишлеровия час не се явиха последователно математикът Баръмов, литераторката Тонова и всеобщият любимец Парасков — денят явно отиваше към пълен провал. Ученикът Костов и Фют веднага сформираха инициативен комитет, който взе решение класната стая да се напуска само през междучасието, за да не ни усетят и да ни пратят някой възпитател, Германа се смести между мен и Попеско, изпъна врат, поокашля се: „Мд-а, да…“ после делово стовари пестник по плота на чина:

— Сега да видим кой беше най-близо до теб?

— Остави това! — върнах му парите аз, той ги пъхна небрежно в горното джобче и коментирайки на глас, започна да свива пръсти:

— Някой свива снимката от Дана, което не е никакъв проблем, надписва я, след това без затруднение пъха снимката в джоба ти. Но! — вирна показалец Германа. — Има едно „Но“! Как да разберат всички за тази снимка? Много просто — вземам двадесет и пет лева от Германовата куртка и ги пъхам при снимката. И при претърсването нищо неподозиращият Ханс се оказва между два огъня, дори под угрозата да бъде изключен — един също може би търсен ефект. Шантажират те! — развика се Германа. — Искат да те сринат до дъно! Пита се в задачата — кой може да бъде заинтересуваният от горните неща субект? А, Ханс?

— Няма такъв.

— Има — хитровато потри длани Германа. — Но да се върнем на думата: аз намирам парите и снимката, но с присъщия си светкавичен рефлекс решавам да извадя на бял свят снимката, защото за парите никой не би могъл да даде каквото и да е задоволително обяснение. Пита се в задачата: какво би станало, ако някой друг, примерно Парасков претърсваше?

— Ти си луд! — скочих аз. — Ти си се побъркал от криминални истории!

— Твоят маестро, режисьорът Найденов, питаше къде може да намери Марина — обади се ни в клин, ни в ръкав Попеско. И веднага

стана като нарисуван с водни бои — целият червен.

— Пита се в задачата — сгъна и последния си пръст Германа, — кой се подписва само с една буква? Примерно „Д“, „Г“ или…

— Марина! — сринах се аз. В стаята беше вече почти пълен мрак, Германа стана да светне лампата и Джеки едва не го помете с вратата, както на времето Фют.

— Бате! — хвърли се той към мен. — Дана те търси.

— Кой? — скочих. — Къде е?

— В лечебницата, бате, болна — хукна пред мен Джеки. Въртеше смешно глава ту наляво, ту надясно, опитвайки се да ми обясни: — Начи, обърнах земята и небето обърнах, начи, да те открия! — но аз не го слушах, нито пък го виждах, в крайна сметка пред стационара дори го прегазих, за да се намъкна вътре, прескачайки смаяния поглед на току-що излизащия Парасков.

Дана полулежеше, полуседеше, подпряна на две възглавници, завита с две одеяла, облечена с бял мохерен пуловер върху нощницата. Когато влязох, извърна леко глава и притвори клепачи: „Седни!“ Пръстите на ръцете й слабо потрепваха, отънели някак си отведнъж, лицето й отразяваше матово мижавата светлина на електрическата крушка. Седни!, повтори Дана, не се притеснявай, да, да, настаних се в нозете й аз, лежи си спокойно, това са носни кърпички, проследи погледа ми тя, носни кърпички за еднократна употреба, а, виждал съм, излъгах веднага, виждал съм, ами просто така… В стаята имаше още едно момиче от малките класове, беше се свряло цялото под одеялото на съседното легло и от време на време тихо въздишаше.

— Налей ми чаша вода! — помоли Дана, после накваси една от кърпичките за еднократна употреба, дръпна леко одеялото на момичето и я лепна на челото му. — Цялата гори от температура.

— Да, да — съгласих се аз. — Грип.

Прозорецът към улицата висеше леко открехнат, чуваше се сподавеното покашлюване на Парасков, а по-надалече — високите гласове на прибиращите се в пансиона ученици. Да затворя ли?, попитах, не, не, махна с ръка Дана, нека да влиза чист въздух, остави го така! Ето сега, помислих си изведнъж, в този момент нещо ще ми стане ясно, сега, рекох си, ще ми стане ясно нещо, което вече толкова време не мога да разбера. Представих си съвсем отчетливо далечния дом на Дана и самата Дана, настинала като сега, легнала с книга в ръка върху големия диван в хола: единствената светлина идва от огромния абажур с позлатени ресни зад главата й, някъде в ъгъла тихо мърка радиото. Краката на Дана са завити до коленете с родопско одеяло на

два ката, под кръста — електрическа възглавница. Къде ли бях виждал това чудо, май на някаква реклама именно за електрически възглавници… Представих си ослепително бялата кухня и майката на Дана, спретната в синя (защо пък синя?) домашна престилка с много джобове, загрижено свела глава над печка с газови котлони, където сърдито ври чай, вероятно китайски или пък индийски, или нещо подобно, на масата зад нея вече са приготвени бисквити и предписаните от лекарствата на фирмата „Байер“ — тази реклама помнех от едно списание за кухненски мебели. Представих си светлосиния мерцедес, чух дори острия писък на гумите му по асфалта, после видях слизащите от него баща и син с ракети за тенис, загорели от слънцето, свежо уморени от току-що приключилата игра, тръгнах с тях през антрето, където те захвърлиха ракетите и бодро подвикнаха: „Мама, готова ли е вечерята?“, за да продължим заедно към познатия хол с Дана на софата, сега обаче седнала и гальовно протегнала ръце: „Папа, болничка съм.“ — всичко това все в стила на „Дер Шпигел“ и „Некерман“.

— Снимката — обади се Дана. — Аз пуснах снимката в джоба ти.

Чух я много добре, дори за миг потръпнах от изгарящия блясък на очите й, но вече не можех да спра, продължих да разлиствам с наплюнчени пръсти луксозните страници на нейния живот и колкото повече ставаха те, толкова по-близо чувствах онова нещо, което щеше да ми стане ясно. Затискаха ме отчайващо нелогични спомени, обелки някакви от съвсем скорошно минало: един съвсем фин, почти незабележим белег на коляното, за който цялата гимназия знаеше, че е менискус, опериран в Мюнхен; великолепни ръкавици от боброва кожа, захвърлени на тревата до баскетболното игрище; кон, по-скоро снимка на разкошен кон, навел покорно глава, за да може мъничката Дана да хване юздите му.

— Онемя ли? — повдигна се на лакът Дана. — Аз надписах опази снимка, която намериха в джоба ти.

— Знам — казах, после станах и тръгнах като сомнамбул подир изплъзващото ми се „нещо“. — Знам — казах и на Парасков, оплюл целия вход пред стационара, яростен в пророкуванията си: „Ох как искам по-бързо да пораснете, как само ще ви мачка, мачка, мачка животът!“ — Знам — казах и на маестро Найденов, стъпил широко пред вратата на пансиона, запотен, раздърпан, вдигнал над главата си два пръста с димяща между тях цигара: „Ти ще играеш Холдън, запомни това, ти и никой друг!“ — Знам — повтарях си до припадък, вече заврял глава под възглавницата. — Знам, знам, знам! Знам

всичко!

Понеделник

В началото на месеца маестро Найденов поръча афиши, плакати и луксозни покани, престана да пие, дори започна да шета из града с изгладени бог знае от кого панталони и чисто ново сако под безнадеждно лекьосания, неподлежащ на никакво префасонираме шлифер. Към афиша и поканите режисьорът не прояви никакъв интерес, остави ги на въображението на печатарите, но проекта за плакат ревниво направи сам. Ето какво представляваше той: огромен град от небостъргачи, погледнати от птичи поглед, и сред тях една чертичка — загубеният сред тези бетонни стени, самотен Холдън.

— Нали е добре, нали е чудесно! — търсеше нашето одобрение Найденов. Преди това слагаше картона на стол в ъгъла и ни оттласкваше с две ръце на необходимата според него дистанция. — Фокусиране на идеята от по-висша гледна точка.

Професионалните самодейци изобщо не се интересуваха от творческите съмнения на маестрото, но като стари шмекери уклончиво кимаха: „Така е, така е, веднага те вкарва в атмосферата.“ Марина пък (тя наистина прие да играе проститутката Сани), един ден взе, че се застоя с наклонена главица пред проекта, което доведе до неописуем скандал.

— Аз мисля — начена Марина, при което Найденов подскочи като опърлен:

— Няма да мислиш! Нали съм ти казал, че мисленето не е твоята стихия! Забранявам ти да мислиш — за да се стигне до единствената възможна реакция при момиче като Марина:

— Я го гледай, дъртия му глупак! Я го гледай, самозванеца му червендалест! — а след това и до безкрайно тропосване на пътя между пансиона и читалището, до унизителни молби, извинения, увещания, обещания, до строги разговори в кабинета на директора Цончев и накрая до триумфалното завръщане на Марина, пристъпваща леко, размазваща с токче на всяка крачка и без това смазаната гордост на маестро Найденов.

— Аз имах предвид образа — оправдаваше се той. — Бива ли да ме разбираш така буквално?

— Отсега нататък ще имаш предвид само мен! — гледаше го през

рамо Марина. — Ако искаш да не разваляме комбината, естествено.

— Кажи поне ти! — примоли се режисьорът. Оказа се прав, аз наистина се върнах в театъра. Беше сложил сурдинка на йерихонската си тръба и плахо поглеждаше ту мен, ту по разбридания картон върху стола в ъгъла.

Не ми се казваше нищо, ако трябва да си говорим истината, аз въобще липсвах и на тези обсъждания, и на репетициите. Тялото ми маркираше някакво присъствие на Иван, дори на нещастния Холдън понякога, но духът ми стоеше здраво прикрепен към Дана, следваше я неотстъпно на всяка крачка и по всяко време на денонощието.

Дана излезе от болницата още на другия ден след моето посещение, малко преди обяд. Гимназията беше строена в колона по двама в очакване да нахлуе в столовата, когато тя се зададе по уличката, все със същия мохерен пуловер, но сега върху престилката, стиснала пред гърдите си сгънатата нощница и пакетчето носни кърпи за еднократна употреба. Пристъпваше бавно, изпъвайки крака в коляното като гимнастичка, може би от спуснатите й, небрежно наресани коси изглеждаше по-строга, някак си по-различна от друг път. Очите й също гледаха странно — съвсем потъмнели, без обичайния си блясък. Забеляза ме почти веднага, макар че падах малко в сянка зад Германа и Попеско, спря за миг, после съвсем спокойно, без да променя вглъбеното изражение на лицето си, тръгна към мен. Редиците се разтвориха пред нея както Червено море пред Мойсей, отникъде не се чуваше думичка, дори Бицевска, вдигнала ръка за внимание, си остана така — с вдигнатата ръка и в началото на думата.

— Здравей! — отметна леко косата си Дана.

— Здравей! — смънках.

След това Дана се обърна с лице към Бицевска като всички нас и аз изтръпнал усетих как сухата й длан се отърква в моята и как пръстите й се вплитат в моите. Стояхме така срещу любимата възпитателка като под венчило, а тя объркана се чудеше да ни изгони ли от строя или да ни благослови. Сватбарите бяха налице — цялата гимназия, свидетелите също подсмърчаха зад гърба ми — Германа и Попеско.

— Влизайте! — свали най-сетне ръката си Бицевска и това, ако не бе благословия, можеше поне да се приеме като официално признаване на годежа.

Четвъртък

Чудото не мина за три дена, остана си чудо до края. Сега, когато всичко беше от ясно по-ясно, ученическият състав на гимназията застана като един зад нас и впрегна цялата си изобретателност да ни брани и да ни закриля, а учителите се разделиха на четири: нашите хора — на две, немските преподаватели също на две. В общи линии виждането по въпроса варираще от „Оставете ги на мира, детинска работа!“, през „Трябва да се намесим, докато не е късно!“, до „Това е недопустимо, направо скандално!“, но имаше и хора, които стигнаха до крайна поляризация. Най-ярък представител на романтично-сополивото начало бе Бицевска. Тя имаше самочувствието на пряк участник в събитията, и то не без основание, но освен това оглеждаше в нашата история и някаква своя, отдавнашна, погубена, пооскубана през годините ученическа любов. Все по-често започнахме да я виждаме с подпухнали от плач очи, подочу се нещо за доста сериозен разговор между нея и директора Цончев, вече не криеше пренебрежителното си отношение към много от колегите си. По време на следобедните занимания почти не отделяше поглед от мен, два-три пъти преди звънеца за междучасие спокойно ми заръчваше пред целия клас: „Иване, тъй като съм дежурна довечера, иди моля те при Дана и й предай да ми подготви списък на отсъстващите по болест! Нека после го донесе тука!“ Понеже тъкмо по това време учехме Хайне, един ден, без никакъв конкретен повод, Бицевска яростно се нахвърли върху него. „Не мога да приема за голям поет такъв циник — развъртя пестеливо изградената си главичка тя. — Какво отвратително нещо е това така наречено «изпадане от рамката». Великолепни любовни слова, стигащи до най-съкровеното в човека и изведнъж — «Прощавай мила, все пак ти беше толкоз грозна и дебела…» Четете Гьотевата любовна лирика, четете Шекспир! Ромео и Жулиета са били на вашите години, деца — завършваше вдъхновено Бицевска, — а каква чистота, какви пориви! Любовта е най-прекрасният сън!“

Като предводител на десницата пък се очерта не кой да е, а класният ни ръководител, геносе Тишлер. Той първи престана да поздравява Бицевска, макар че в нейно лице би трябвало да има най-доверения си помощник, след това престана да забелязва мен, а накрая

съвсем несправедливо преустанови контакта си с целия клас. Изключвам чисто служебното преподаване на учебния материал. Говореше ни сухо, точно, прецизно:

АТМОСФЕРА И АТМОСФЕРНИ ОТКЛОНЕНИЯ

Запишете! В края на часа изтриваше грижливо пръстите си от тебешира и, без да се сбогува, си тръгваше. Не изпитваше никого, не се интересуваше от провиненията, не морализаторстваше. Едип единствен път, но то бе още в началото на неговото отчуждаване от нас, опита десетина гневни изречения, колкото да покаже ренегатската си същност: „Вие сте негодни! — вдигна показалец към тавана Тишлер. — Само религията ви оправя! Да ви затиска с невежество, да ви тъпче с догмите си, да убива още в зародиш долните страсти, на които сте роби по рождение. Демокрацията и атеизмът са за по-висши изградени структури. Моралът е категория, достъпна за извисените натури, у ниско стоящите като вас той може да бъде налаган само с камшик. Само с поп!“

Класът, разбира се, бе по-склонен да изслушва възгледите на Бицевска за любовта, отколкото жестоките обвинения на завърналия се в лоното на църквата геносе Тишлер, но иначе всеки си реагира съвсем индивидуално на случая — според възможностите си, според мястото му, определено от съдбата в тази история и, в края на краищата, според пола, записан срещу името му в медицинския картон. Джеки, например, така и не можа да се ориентира какво точно е станало, става ли нещо или тепърва има да става, но моментално използва слабия учителски контрол, насочвайки своята агресивност към окончателно падналите духом близначки Станка и Цанка. Прословутата им неразположеност бе взела удивителни размери и буквално по средата на всеки час се налагаше да напускат стаята, докато накрая Джеки започна вместо тях да вдига ръка и вместо тях да проси:

— Пуснете ги, другарко, че ми увоняха душата!

Същият номер Джеки се опита да пробута и на Баръмов, но веднага, както хиляди гяволи преди него, научи дали конят яде боб.

— Искаш доброволно да те изпитам ли? — усмихна му се мило учителят по математика. — Излез на дъската. Сега ще видиш ти кон боб яде ли!

— Ама аз тукова… — задърпа се Джеки. — Станка и Цанка…

— Излезте тримата тогава — съгласи се Баръмов. Тъкмо ще мога да сглобя от вас поне един що-годе свестен човек.

Джеки не изпитваше никакъв страх пред двойката, тази щеше да му

бъде трийсет и третата поред, по въпреки това недолюбваше висенето пред дъската, ненавиждаше го направо, обаче за близначките се очертаваше катастрофа. Те бяха стъпили с триста зора върху минуса на тройката и тайно се надяваха, че няма да ги закачат до края на срока.

— Имам следната задачка за вас — изпъчи се Баръмов, стиснал нежно тебешира между пръстите си и старателно изписа: — 2 + 2=4, 3 х 6=17, 8 + 8=16, 14 — 3 = 5, 4 х 3=12, 5 + 4 = 9. Кои три твърдения в това условие не са верни?

— Аз съм отсъствал на този урок — без всякаква надежда, ами колкото да не се тюхка после, че не е опитал, промърмори Джеки, но математикът, все така приятелски усмихнат, го скърши:

— Не си отсъствал, мой човек, защото такъв урок няма. Задачата е логическа. Мислете!

С последното си изискване Баръмов не прояви капка реализъм, наистина мина всякакви граници. Към тези тримата той би могъл да се обърне повелително примерно по следния начин: „Донесете! Отнесете! Издълбайте! Закопайте!“ и т.н., но, „Мислете!“… Да не говорим, че при Джеки това дори криеше известен риск за здравето му.

— Три по шест е осемнайсет — не съвсем уверено, първа наруши мълчанието Станка и пламнала от напрежение, с надежда погледна Баръмов.

— Правилно! — плесна с ръце той. — Първото невярно твърдение е разгадано.

— Четиринайсет минус три не е равно на пет — плахо се обади Цанка.

— А на колко? — наведе глава Баръмов.

— Според мен на единайсет.

— Още един път правилно! — развика се като конферансие в цирк математикът. — И второто невярно твърдение е разгадано за по-малко от пет минути. Сега остава третото, най-лесното от всички! Имат думата Станка, Цанка и Драган!

Междувременно близначките вече гледаха по-гордо, твърдо убедени, че са свършили тяхната работа по задачката и, ако не друго, поне ще запазят тройките, а Джеки беше вторачил поглед в черната дъска, като че ли по някакъв чудодеен начин точно там щеше да бъде изписано третото невярно твърдение.

— Остават още трийсет секунди! — вдигаше градуса Баръмов. — Още петнайсет секунди! Още десет секунди…

— Две плюс две не е равно на четири! — прекъсна с вик измерването на секундите Джеки и премести опулените си очи от

черната дъска към математика. — Тукова…

— Моля? — замръзна Баръмов. После бавно започна да се размръзва, прибирайки машинално приборите за чертане и дневника. — Та сред мас живеел гений, господа! А пък аз да не знам. Не! — вдигна разтрепераната си брадичка към нас математикът. — Не, не и не! Повече краченцето ми няма да стъпи тук! Съсипахте ме! Двойки и на тримата! — завърши той, преди да халоса вратата зад себе си, а вече отвън го чухме да извисява глас: — Две плюс две все още е равно на четири, запомнете това!

— Но той наистина сбърка — обърнаха се като един Фери и Нина и положиха лапички пред Попеско. — Нямаше трето невярно твърдение.

— Имаше — потъна в пот от притеснение Попеско. — Твърдението, че има трето невярно твърдение, е третото невярно твърдение.

— Аха-а… — заклатиха главички двамцата. — Виж ти, виж ти! — След това преместиха лапичките си към мен и с нелепи гласчета попитаха: — Ще поръчаш ли нещо за Дана?

— Кажете й, че съм влюбен — поръчах. — Тя знае в кого.

По това време смятах, че целият свят ни гледа с умиление и че всички хора са прекрасни.

Вторник сутрин

— Говори! — забоде показалеца си в мен цивилният милиционер. Този път бяха двамата с директора Цончев. — Кратко, точно, ясно! Без заобикалки.

Стоях със сведени очи, загледан в шарките на директорския килим, кротката ми почуда от изменчивия характер на човечеството отдавна бе отстъпила мястото си на обичайните два бръмбара, все така упорито преследващи се в главата ми.

— Ива-не! — разчлени името ми директорът Цончев. — Другарят е инспектор и се интересува от няколко неща. Първо: подстрекателство към организиран бунт в столовата. Така ли беше?

Само това не очаквах. Всичко друго, но не и това.

— Второ! — продължи директорът: — Конкретни подробности около гибелта на Ростислав. Ти си единственият свидетел. И най-сетне третото… Третото… — повтори той. — Налице е напускане на пансиона без разрешение, опит за бягство, така да се каже, при това отново прикриваш някого.

— Някоя — поправи го инспекторът. — Същата, с която изгори чина.

— Да предположим — кимна директорът.

Сякаш ме блъсна някой в гърдите, ушите ми писнаха.

— Както виждаш… — инспекторът седна на дивана и благо ми се усмихна. — Както виждаш, провинения, напълно достатъчни не само да те изключим, но и да те предадем на съответните органи. Даа… — забарабани с пръсти той по перваза на прозореца и разсеяно загледа навън.

— Не знам! — разпери ръце директорът. — Направо не знам…

— Ти чувал ли си за другаря Димков бе, келеш? — скочи изведнъж инспекторът. — Ама аз, аз съм си виновен, аз съм за убиване, дето послушах оня палячо Найденов и не те изхвърлих, когато му беше времето… Върви се оправяй сега… Цончев, те кога пристигат?

— Днес. Всеки момент — вяло отвърна директорът. — Е, това е… — разроши косата си инспекторът. После отново седна на дивана и подиря с длан брадичката си: — Значи Дана…

Едва сега разбрах кой е другарят Димков, пък и изобщо за какво

говорят.

— Не е Дана — казах. Гърлото ми беше пресъхнало, но все пак се чуваше. — Дана няма нищо общо.

— И със снимката ли? — усмихна се инспекторът.

— И със снимката.

— Слушай сега, Иване, или какъвто ти викат там — плесна с ръце той. — Слушай ме внимателно! Значи засега решаваме въпроса така: ще ми напишеш най-подробно на един лист всичко — и за чина, и за оная история в столовата, и за Ростислав, и за напускането на пансиона… Без снимката и без да споменаваш никъде името на Дана. За Дана и за снимката ще ми напишеш отделно. Ясно ли е?

— Дана няма нищо общо — повторих. — Не закачайте Дана!

— Как така на отделен лист? — сопна се директорът и изведнъж придоби човешки вид. — Как може истината да се дели на две? Тя е една! Цялата истина! Аз всеки ден на това ги уча, за мен всички деца са равни! Поне докато са в училището!

— Какво училище бе, Цончев — изгледа го пренебрежително инспекторът. — Котило на развратници: И убийци. Как може най-здравият момък да се удави! Пет години плува сам, един път отиват двамата и… Сядай! — посочи ми бюрото инспекторът, но аз вече бавно отстъпвах към вратата. — Стой! — хвърли се към мене той и сигурно щеше да ме хване, ако не бях се изхитрил да отворя вратата. — Върни се! — развика се инспекторът подире ми и гласът му ме настигна чак до портала.

Вторник следобед и след това

Този път бягах наистина, бягах където ми видят очите, без мисъл, без чувство, с разтреперана, свита на топка душица. Алеята към реката почваше почти от центъра на града, свих по нея, после се отклоних по някаква пътечка, която водеше към изоставени преди години от дърварите бараки, заврях се в тях и едва когато се отпуснах на попиляното по пода сено, усетих колко е студено. В бараката духаше отвсякъде. Примъкнах се към един от ъглите, там намерих захвърлен чувал, завих се с него и така дочаках вечерта. Тогава започнаха да ме търсят.

Първо чух уплашения, подрезгавял глас на ученика Костов: „Ханс, ей, Ханс! Ханс, обади се!“, след това през един от процепите мярнах геносе Тишлер и възпитателната Бицевска — облекли дрехите си надве-натри, запотени от тичането, тревожно шарещи с очи по гористия склон към реката. „Ханс, ей, Ханс!“ — викаше ученикът Костов. „Иване, покажи се!“ — молеше Бицевска, „Иван, чакам те!“ — въртеше глава по всички посоки Тишлер и аз болезнено разбрах, че тези хора наистина се тревожат за мен, че може би дори ме обичат и че именно това е най-страшното. Търсеха ме и на другия ден от сутринта чак до мрак, ходиха до канала, който отвеждаше водата до юзината, спряха и самата юзина. Не се показах, излязох от бараката на третия ден. Те сами ме подсетиха, тичах по алеята към мястото за закаляване на Ростислав, стигнах бързо или бавно, какво значение има това, скочих във водата в движение и се оставих на течението. Просто като дънер, като клечка кибрит. Усетих решетката едва когато се блъснах в нея, каква е тази решетка?, мина ми през ума, после се сетих, да, сложили са вече решетка, хванах се за нея и съвсем ясно и отчетливо видях пътя, по който Ростислав бе минал за последен път през живота си и по който аз никога нямаше да мога да мина.

— Пуснете ме! — изкрещях. — Искам да изляза!

Неделя

Найденов се оказа добър режисьор, пиесата наистина имаше голям успех. На премиерата лично директорът Цончев ми връчи букет цветя. Междувременно синият мерцедес, с който докараха Дана, дойде още веднъж — този път, за да я откара. Някой ме посочи на баща й и на брат й, посочи ме с пръст: „Ей този там!“ и те дълго ме гледаха със спокойно, ледено, овладяно презрение. Гледаха ме всъщност, докато се стопих, станах на локвичка. После изведнъж заваля силен дъжд, проливен и яростен. Биеше на приливи и отливи по стената, по стъклата, след това се оттегляше за миг и в един от тези мигове аз чух името си: „Иване-е-е!“, викаше ме Дана. Синият мерцедес беше спрял точно пред директорския кабинет, бащата на Дана тъкмо отваряше задната врата и напъхваше вътре мократа, раздърпана, разчорлена, обезумяла Дана. Отстрани чинно стоеше Марина с куфарчето на Дана в ръка и кой знае защо ми се стори съвсем суха. Сякаш дори дъждът я заобикаляше.

Хукнах като луд по стълбището. Когато излязох на улицата мерцедесът вече тръгваше, Дана се опитваше със сетни сили да отвори своя прозорец и последното, което видях от нея, бяха очите й. Отиде си така, както бе дошла.

Марина се върна на нашата маса в столовата, Германа и Попеско я приеха като свой човек. До зимната ваканция оставаха десетина дена. Джеки нарисува на дъската влакче с локомотив и десет вагончета и всеки ден започна да трие по едно от вагончетата. На четиридесетия ден от смъртта на Ростислав директорът разреши да разлепят некролози. „Ще те помним винаги!“, пишеше под снимката му. После Джеки изтри и последното вагонче от влакчето, остана само локомотивът, с който всеки тръгна към дома си за десетина дена, а когато се върнахме, пансионът беше вече затрупан с дебел, навеян на преспи около оградата сняг и цялата тази история бе забравена.

Информация за текста

Свалено от „Моята библиотека“: http://chitanka.info/book/6849
Издание:
Владо Даверов. Вчера
Рецензент: Иван Карадочев
Редактор: Кирил Тончев
Художник: Божидар Икономов
Художествен редактор: Камен Стоянов
Технически редактор: Марияна Тенева
Коректор: Красимира Костова
Дадена за набор на 20.12.1988 г.
Формат: 32/70/100
Печатни коли: 7,75
Издателски коли: 5,02
УИК 4,67
Тираж: 32 650
Издателски №89 (1089)
Издателство „Профиздат“, 1989 г.